

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Marraskuu 2021	Tekijä/tekijät Mervi Tervola
Koulutus Sosionomi-Amk		☒ AMK ☐ YAMK
Työn nimi LUONTO TUTUKSI PROJEKTI. Luontoaiheinen tehtäväpaketti Keltaviirin päiväkodille		
Työn ohjaaja Forss-Pennanen Pirjo	Sivumäärä 40 +18	
Työelämäohjaaja Vihervaara Anna		
<p>Opinnäytetyö oli toiminnallinen ja yhteistyökumppanina toimi Kokkolan kaupungin varhaiskasvatuspalveluiden yksikkö Keltaviirin päiväkodin. Opinnäytetyön tarkoitus oli tehdä helppokäyttöinen tehtäväpaketti varhaiskasvattajien käyttöön sekä tuoda luontotoiminta osaksi päiväkodin arkea. Opinnäytetyöni tavoitteena oli tutustuttaa lapset ympäröivään luontoon ja antaa näin lapsille eväitä luontosuhteen kehittämiseen ja kehittämiseen.</p> <p>Opinnäytetyöni aihe luonto on minulle henkilökohtaisesti tärkeä. Kokemukseni mukaan luonnossa liikkuminen on vähentynyt varhaiskasvatuksessa, mahdollisesti johtuen esimerkiksi päiväkodin sijainnista kaupungin keskustan läheisyydessä. Opinnäytetyön yksi tarkoitus on tehdä Keltaviirin päiväkodin käyttöön helppokäyttöinen, luontoaiheinen toimintakansio. Kansiossa on helppoja tehtäviä, joita voi suorittaa lasten kanssa luonnossa tai luontoretken jälkeen myös pienryhmissä sisällä. Toimintapaketin avulla tuetaan lasten luontokasvatusta sekä annetaan myös henkilökunnalle työkaluja virikkeelliseen luontotoimintaan.</p> <p>Saadakseni luontotoiminnan alulle järjestin kolme interventiota Keltaviirin päiväkodin Aarresaaren lapsille sekä teimme yhdessä päiväkodille ns. luontohuoneen. Luontotoiminnan suunnittelu pohjautui varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehykseen. Opinnäytetyön teoreettisena viitekehyksenä käytin sekä valtakunnallista että Kokkolan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaa. Toiminnallisen opinnäytetyöni tietoperustan rajasin luonnon terveystieteisiin, luontokasvatukseen, lapsen osallisuuden sekä varhaiskasvatuksen pedagogisiin oppimisen alueisiin. Luontotoiminnassa toteutettiin vahvasti lasten osallisuutta ja toiminnan suunnittelu perustui vahvasti varhaiskasvatussuunnitelman pedagogisen toiminnan viitekehykseen.</p>		
Asiasanat Lasten osallisuus, luonnon hyvinvointivaikutukset, luonto, luontokasvatus, luontosuhde, osallisuus, varhaiskasvatus		

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date November 2021	Author Tervola Mervi
Degree programme Bachelor of Social Services		
Name of thesis GETTING TO KNOW THE NATURE. A Nature-themed activity folder for the kindergarten of Keltaviiri		
Centria supervisor Pirjo Forss-Pennanen	Pages 40 + 8	
Instructor representing commissioning institution or company Anna Vihervaara		
<p>The thesis was functional and the partner was Kokkola's early childhood education kindergarten Keltaviiri. The aim of this functional thesis was to make an easy to use nature activity folder for the use of early childhood educators and to get nature activities into the daily life of the kindergarten. With the help of my thesis, I wanted to introduce the children to the surrounding nature and give them fins for the development and development of the relationship with nature.</p> <p>The subject of my thesis, nature is important to me personally. In my experience, moving in nature has decreased in early childhood education for example due to the location of the kindergarten. The purpose of the thesis was to make the kindergarten an easy-to-use, nature-themed activity folder. The folder contains easy activities that can be done with children in nature or, after being in nature, also in small groups in the kindergarten. The activity folder is used to support children's nature education and to provide staff with tools for stimulating nature activities. In order to get started with nature activities, I organized three interventions for the children of Aarresaari in Keltaviiri kindergarten. Together with children and early childhood workers we also made a nature room for the kindergarten. The planning of nature activities was based on the framework of pedagogical activities in early childhood education. The involvement of children in nature activities was strongly implemented. Both the national and Kokkola municipality's early childhood education plans were used as the theoretical frame of reference for this thesis.</p>		

<p>Key words Early childhood education, learning areas of early childhood education, nature, participation.</p>
--

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 LUONNON TERVEYSVAIKUTUKSET	2
2.1 Luonnon merkittävimpiä hyvinvointivaikutuksia aivojen toiminnassa	2
2.2 Luonnon terveysvaikutuksia kehossa.....	3
3 LUONTO OSANA VARHAISKASVATUSTA	5
3.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja oppimiskäsitys.....	5
3.2 Lasten luontosuhde osana ympäristökasvatusta	6
3.3 Luontokasvatus varhaiskasvatuksessa.....	8
3.4 Kestävä kehitys varhaiskasvatuksessa	9
4 LAPSEN OSALLISUUS VARHAISKASVATUKSESSA	11
4.1 Osallisuus varhaiskasvatuksen toiminnassa	11
4.2 Shierin osallisuuden tasomalli.....	12
5 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE, TARKOITUS, SUUNNITTELU, INTERVENTIOT JA TOTEUTUS	13
5.1 Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus.....	13
5.2 Opinnäytetyön suunnittelu	13
5.3 Opinnäytetyön interventiot	14
5.3.1 Luontohuone.....	15
5.3.2 Luontoretki lähiluontoon.....	16
5.3.3 Metsäretki	17
5.3.4 Kevätretki Santahakaan.....	19
6 OPPIMISEN ALUEET LUONTOMATERIAALIKANSION TEHTÄVISSÄ SEKÄ LUONTOHUONEESSA	21
6.1 Kielten rikas maailma.....	21
6.2 Ilmaisun monet muodot.....	22
6.3 Minä ja meidän yhteisömme	24
6.4 Tutkin ja toimin ympäristössäni.....	25
6.5 Kasvan, liikun ja kehityn.....	26
7 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI	30
7.1 Varhaiskasvatuksen työntekijöiden palaute.....	30
7.2 Opinnäytetyön tulokset ja hyödynnettävyys	31
7.3 Sosionomin (AMK) kompetenssien toteutuminen opinnäytetyössä	32
8 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LAATU	34
9 POHDINTA	36
LÄHTEET	38
LIITTEET	

KUVIOT

KUVIO 1. Kesyp-malli	5
KUVIO 2. Opinnäytetyön eteneminen.....	23

KUVAT

KUVA 1. Karhun talvipesä.....	16
KUVA 2. Syksyisiä vaahteranlehtiä ja eläintenjalkia.....	23
KUVA 3. Aistilaatikot	26
KUVA 4. Koristeltu puu	18
KUVA 5. Kuvataan metsäretkellä	18
KUVA 6. Vaakuna.....	22
KUVA 7. Lorukortit.....	23
KUVA 8. Auringonkukkia	23
KUVA 9. Tehtäviä ja lukemista.....	24
KUVA 10. Metsäretkellä teltoa ja riippumattoa.....	28
KUVA 11. Ilmassa lentää	28
KUVA 12. Metsän vauhtiralli.....	29

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tavoite oli kehittää luontokasvatusta Keltaviirin päiväkodissa helppokäyttöisen tehtäväpaketin avulla. Opinnäytetyöni aihe valikoitui omasta kiinnostuksestani luontoon sekä henkilökunnan tarpeesta saada käyttöönsä helppoja, luontoaiheisia tehtäviä. Opinnäytetyö toteutettiin keräämällä erilaisia luontoaiheisia tehtäviä, järjestämällä retkiä lähiympäristöön sekä tekemällä päiväkodin sisätiloihin luontuhuone yhdessä lasten kanssa. Opinnäytetyö on toiminnallinen. Opinnäytetyön tilaajana toimi Kokkolan kaupungin varhaiskasvatuspalvelut.

Keltaviirin päiväkodissa on kaksi erillistä yksikköä ja päiväkotia on ns. kaupunkikeskustaan kuuluva päiväkotia. Päiväkodissa on yhteensä 6 ryhmää ja lapsia noin 100. Varhaiskasvatuksen henkilökuntaa on 19. Keltaviirin päiväkodin toimintaa ohjaavia arvoja ovat lapsilähtöisyys, tasa-arvoisuus, turvallisuus, oppimaan kannustaminen sekä kestävä kehitys. Leikki on keskeisin osa lasten päivää, ja leikin kautta opitaan uusia asioita.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli opettaa päiväkodin aikuisille helppoja luonnossa toteutettavia leikkejä ja tehtäviä, jotta luonnossa liikkumisesta tulisi jatkossakin innostavaa ja kiinnostavaa sekä lapsille että aikuisille, unohtamatta kuitenkaan vapaan leikin mahdollisuutta. Opinnäytetyön tarkoituksena oli myös antaa lapsille positiivisia ja turvallisia luontokokemuksia. Ajatuksena oli myös herätellä päiväkodin työntekijöitä aktivoitumaan sekä lähi- että metsäluonnossa liikkumiseen ja huomaamaan luonnossa liikkumisen terveyttä edistävät vaikutukset. Opinnäytetyön lähtökohtana oli henkilökohtainen kiinnostukseni luontokasvatuksen lisäämiseen kaupunkiympäristössä olevan varhaiskasvatusyksikön viikoittaiseen toimintaan sekä henkilökohtainen kiinnostukseni ympäristönsuojelullisiin asioihin sekä kestäväan kehitykseen.

Toiminnallisten luontoretkien avulla luontoon tutustuttiin mm. erilaisilla leikeillä ja tehtävillä, joita keräsin internetistä sekä keksin itse. Opinnäytetyön tekijänä tein lasten kanssa yhdessä päiväkodille ns. luontuhuoneen, jossa seurattiin mm. vuodenaikoja luonnon näkökulmasta.

Toiminnallisen opinnäytetyön teoreettisena viitekehyksenä käsitellään tietoperustaa luonnon hyvinvointivaikutuksista, lasten osallisuudesta varhaiskasvatuksessa, luontokasvatusta, oppimisen alueita sekä leikin osuutta luontotoiminnassa. Nämä ovat myös opinnäytetyön keskeiset käsitteet.

2 LUONNON TERVEYSVAIKUTUKSET

Luonnon terveysvaikutuksia on tutkittu jo tuhansia vuosia, joten tutkimuksia ja tuloksia on runsaasti saatavilla. Luonnon terveysvaikutukset eivät ole uusi keksintö, vaan luontoa on hyödynnetty mm. terveyden hoitoon jo vuosituhansia. Muinaisessa Egyptissä kehoitettiin masentuneita faaraoita kävelemään puutarhoissa ja antiikin Kreikassa kirjoitettiin jo 400 vuotta eKr. ihmiselle terveellisen asuinpaikan merkitystä tekstissä Ilmasta, vedestä ja asuinpaikasta. Euroopassa ja Yhdysvalloissa kukoisti kylpylä- ja parantolakulttuuri jo 1800- ja 1900-luvun vaihteessa. Kylpylä- ja parantolakulttuuri perustui kokemuseräiseen tietoon luonnon terveysvaikutuksista. (Leppänen & Pajunen 2017, 21–22.)

Tutkimusten mukaan luonnon läheisyys elinympäristössä vähentää sairastavuutta ja lisää ihmisten onnellisuutta. Saamme luonnosta hyvinvointivaikutuksia nopeasti ja vaikutukset säilyvät pitkään. (Mielen-terveystalo 2021.) Luonnolla on myönteinen vaikutus koko terveyteen (Salonen 2010, 25).

Kaupungistumisen myötä on tullut ongelmia luontoympäristöjen vähenemisessä, mutta yhteys luontoon koetaan kuitenkin tärkeäksi ja luontopaikkojen tärkeys otetaan nykyään kaupunkiympäristösuunnittelussa huomioon ja kaupungeissa onkin puistoja ja viheralueita. Ihmisen on havaittu voivan paremmin luontoympäristössä kuin rakennetussa ympäristössä. Viheralueet vähentävät stressiä ja helpottavat rauhoittumista sekä houkuttelevat ihmisiä arkiliikuntaan. Luonto ei paranna tai elvytä vain ns. sairaita tai stressaantuneita ihmisiä, vaan vaikuttaa myönteisesti myös ihmisiin, joilla ei ole stressiä. (Korpela 2007, 364.)

2.1 Luonnon merkittävimpiä hyvinvointivaikutuksia aivojen toiminnassa

Tieteellisesti luonnon terveysvaikutuksia alettiin tutkimaan 1970-luvulla Yhdysvalloissa. Roger S. Ulrich tutki luontokuvien vaikutusta ihmisten hyvinvointiin (Leppänen & Pajunen 2017, 21–22). Hän tutki luontokuvien avulla leikkauspotilaiden toipumista texasilaisessa sairaalassa vuosina 1972–1981. Osa potilaiden huoneista sijaitsi luontomaiseman äärellä, ja osan ikkunasta näkyi rakennettua ympäristöä. Tutkimuksessa todettiin, että luontomaisemaa katselevien potilaiden kivut olivat pienemmät ja he tarvitsivat vähemmän särkylääkkeitä. Aivojen EEG-mittauksista on voitu todeta, että jo pelkästään luontomaiseman katselu vahvistaa aivojen alpha-aaltoja. Vahvat alpha-aallot lisäävät serotoniinin tuotantoa keskushermostossa, joka taas lisää mielihyvän tunnetta. On voitu todeta, että matalat alpha-aallot ovat

yhteydessä ahdistuneisuuteen. Luontoympäristössä liikkuvan alpha-aallot vahvistuvat ja se selittää, miksi luonnossa liikkuvilla on vähemmän masennusoireita. Tutkimuksissa on myös todettu, että luonto vaikuttaa aivojen opioidireseptoreihin samalla tavoin kuin pieni määrä morfiinia ja näin ollen voidaan todeta luonnon toimivan luonnollisena kipulääkkeenä. (Juusola 2016, 19 [Ulrich 1979, Selhub 2012].)

Luonto vaikuttaa huomattavasti myös dopamiini-välittäjäaineen tuotantoon. Dopamiini liittyy mm. mielihyvän kokemuksiin ja osallistuu tunteiden säätelyyn (Wikipedia 2021). Tarkkaavaisuushäiriöissä ADHD ja ADD, dopamiiniratojen toiminta voi olla puutteellista. ADHD-piirteisillä lapsilla on voitu havaita keskittymisen sekä kognitiivisten suoritusten paranemista jo 20 minuutin luonnossa oleskelun jälkeen, joten luonnossa oleskelu näyttäisi lisäävän dopamiinin tuotantoa. Tämä tulos saatiin vuonna 2009 Illinoisin yliopistossa tehdyssä tutkimuksessa. Vuonna 2004 Illinoisissa tutkittiin perheitä, joissa oli ADHD-lapsia ja tulokset osoittivat, että luontoympäristössä tapahtuvat aktiviteetit vahvistivat eniten lasten suorituskykyä. Australiassa on puolestaan tutkittu luokkahuoneeseen tuotujen kasvien vaikutusta oppilaisiin. Tutkimuksen tuloksena todettiin, että matematiikan ja lukemisen testitulokset paranivat huomattavasti sen jälkeen, kun kasveja oli tuotu luokkaan. Samankaltaisia tuloksia on saatu sekä työikäisten että vanhusten parissa tehdyistä tutkimuksista. Metsässä oleskelun on todettu vaikuttavan myös DHEA-hormonin tasoon elimistössä. DHEA-hormoni vaikuttaa ikääntymiseen ja siihen, miten ihminen suoriutuu eri tehtävistä. Jos ihminen on erittäin stressaantunut, DHEA laskee. Metsässä oleskelu ja liikkuminen nostaa DHEA-hormonin tasoa elimistössä, tiedollinen suorituskyky paranee ja ihmisillä on pienempi riski sairastua dementiaan. Koska luontoelementillä tai luonnossa liikkumisella on vaikutuksia aivojen eri välittäjäaineisiin, luonto piristää mieltä ja nostaa mielialaa. Stressi lievittyy, kun voi hetken keskittyä ympärillä olevaan luontoon. Jos luontoyhteys on heikko, se vaikuttaa jokaisen hyvinvointiin ja aivoihin. Mervi Juusolan sanoin ” Ihminen on osa luontoa, ja luonto on koodattuna ihmisen dna:ssa.” (Juusola 2016, 19–21.)

2.2 Luonnon terveysvaikutuksia kehossa

Luonnossa liikkumista voisi verrata kuntosaliin, jossa yleensä harjoitetaan yhtä tai kahta lihasryhmää kerrallaan sillä erotuksella, että kun liikumme luonnossa, harjoitamme koko kehoa ja samalla montaa lihasryhmää. Kun liikumme esim. metsäluonnossa, edistämme sydän- ja verenkiertoelimistön toimivuutta ja terveyttä, hengityselimistön toimivuutta, tasapainokykyä ja koordinaatiota. Luonnossa liikku-

minen vahvistaa myös syviä, vartalon asentoa ylläpitäviä lihaksia, koska luonnossa liikuttaessamme joudumme koko ajan olemaan ns. varuillamme maaston epätasaisuuksien vuoksi. Kehon lihakset vahvistuvat ja luonnossa liikkuminen virkistää mieltä sekä rauhoittaa kehoa. (Arvonen 2018, 15.)

Muita luonnon merkittävimpiä hyvinvointivaikutuksia ovat myös verenpaineen aleneminen, joka voidaan saavuttaa pelkästään istuskelemalla luontoympäristössä noin 15–20 minuutin ajan. Fyysiset oireet vähenevät esim. luonnossa oleskellessa ihminen rentoutuu ja istumatyöstä tulevat fyysiset rasitukset ja jännittyneisyydet vähenevät. (Mielenterveystalo 2021.) Ihmiset kokevat liikunnan luonnossa motivoivammaksi sekä helpommaksi kuin sisätiloissa, joten luonnossa liikkuminen motivoi liikkumaan säännöllisesti. Ulkona liikkumisen parantavat ja elvyttävät vaikutukset näyttävät syntyvän jo pelkästään olemisesta luonnossa tai sen läheisyydessä. (Arvonen 2018, 16.)

3 LUONTO OSANA VARHAISKASVATUSTA

Varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatus tukee lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää hyvinvointia. (OPH 2021.)

Uusi varhaiskasvatuslaki astui voimaan 1.9.2018 ja laissa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuksen tuottamisesta sekä varhaiskasvatuksen tietovarannosta. Uudessa varhaiskasvatustulaisissa muutoksia tuli varsinkin varhaiskasvatuksen henkilöstöön sekä varhaiskasvatuksen tiedontuotannon kehittämiseen. (Alila & Kahiluoto 2021.) Vuoden 2019 alusta astuivat voimaan Opetushallituksen laatimat uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, jotka pohjautuvat varhaiskasvatuslakiin. Varhaiskasvatuksen järjestäjät eli pääasiassa kunnat päivittivät yhdessä työntekijöidensä avustuksella paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat uuden varhaiskasvatuslain (Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540) mukaisiksi ja uudet varhaiskasvatussuunnitelmat otettiin käyttöön elokuussa 2019. (OPH 2021.)

Kokkolassa muodostettiin varhaiskasvatuksen henkilöstöstä työryhmiä, joille annettiin työstettäväksi eri varhaiskasvatussuunnitelman osioita. Koko varhaiskasvatuksen henkilöstö osallistui uuden varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen sekä käyttöönottoon erilaisten koulutusten, työryhmien sekä keskustelutilaisuuksien kautta. Perheitä pyydettiin osallistumaan erilaisten kyselyiden välityksellä. Kyselyillä selvitettiin, mitä perheet toivovat varhaiskasvatukselta, mitä ajatuksia varhaiskasvatus herättää sekä mitkä ovat perheille tärkeitä arvoja. (Kokkola 2021, 3.)

3.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja oppimiskäsitys

Varhaiskasvatussuunnitelma on ns. kansallinen normi. Kuntien omat varhaiskasvatussuunnitelmat velvoittavat varhaiskasvatuksen henkilöstön sitoutumaan varhaiskasvatuslain, perusteiden arvoperustan, tavoitteiden ja sisältöjen mukaiseen toimintaan, olipa työntekijä töissä päiväkodissa tai omassa kodissaan perhepäivähoitajana. (OPH 2021.) Varhaiskasvatuksen on oltava laadukasta, ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet onkin laatukäsikirja, joka määrittää, miten varhaiskasvatusta tulee toteuttaa yhtenäisen ja tasalaatuisen varhaiskasvatuksen takaamiseksi. Jokaiselle lapselle tehdään oma varhaiskasvatussuunnitelma, jossa huomioidaan lapsi yksilönä hänen vahvuuksiensa kautta. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista arvioidaan ja tarkistetaan vähintään kerran vuodessa, mutta suunnitelma on tarkistettava aina, kun siihen on lapsen tarpeista johtuva syy. Aloitteen suunnitelman tarkistamiseen voivat

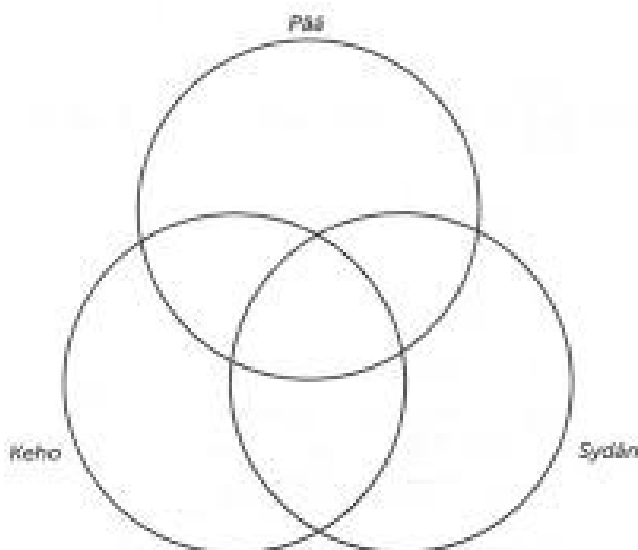
tehdä vanhemmat, varhaiskasvatuksen henkilökunta tai se voi tulla joltain muulta viranomaiselta esim. neuvolasta tai sosiaalityöstä. (Kokkola 2021, 5.)

Oppimiskäsityksen mukaan lapset kasvavat, kehittyvät ja oppivat, kun he saavat olla vuorovaikutuksessa muiden ihmisten sekä lähiympäristön kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen tähän oppimiskäsitykseen. Lapsi on aktiivinen toimija. Hän haluaa oppia uusia asioita, hän on utelias ja hän haluaa kerrata oppimiaan asioita ja tapahtumia. Lapsen oppiminen on ns. kokonaisvaltaista eli lapsi oppii koko ajan ja kaikkialla. Varhaiskasvatuksessa täytyy ottaa huomioon, että lapsen oppimisen lähtökohtana on lapsen aikaisemmat kokemukset, mistä he pitävät eli mitkä asiat ovat heidän mielenkiinnon kohteitaan. (Kokkola 2021,7.) Kaikki lapset eivät pidä askartelusta tai kaikki eivät pidä jalkapallon pelaamisesta, vaan jokaisella lapsella on omat mielenkiinnon kohteensa. Lapset jäljittelevät myös muiden toimintaa, niin lasten kuin aikuistenkin, ja varhaiskasvatuksen työntekijät ovat lapselle ns. peileinä. Lapset ottavat aikuisista mallia ja tämän vuoksi onkin tärkeää, että varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutus on ajantasaista sekä täydennyskoulutuksia järjestetään katkeamatta.

3.2 Lasten luontosuhde osana ympäristökasvatusta

Luontokasvatus kuuluu yhtenä osana laajempaan ympäristökasvatuksen kokonaisuuteen. Luontokasvatus kuuluu myös varhaiskasvatussuunnitelman oppimisen alueisiin ja on sijoitettu *Tutkin ja toimin ympäristössäni* oppimisen alueen alle.

Varhaiskasvatusikäisten lasten ympäristökasvatuksessa tulisi huomioida lapsen kokonaisvaltainen kehittyminen eli tulisi pyrkiä kohti kesyp-mallia eli keho-sydän-pää-mallia (KUVIO 1). Kesyp-malli koostuu kehosta, päästä ja sydäimestä. Kehollisuudella tarkoitetaan tekemistä sekä ympäristöissä että ympäristöä hyödyttäen ja ympäristön hyväksi toimimista. Sydämellä viitataan siihen, että lapsi kiinnostuu ja välittää sekä myös haluaa huolehtia ympäristöstään ja siellä asuvista ja elävistä. Hän sitoutuu tunnepohjaisesti ympäristössä toimimiseen. Pää liitetään tiedollisiin taitoihin sekä arviointikykyyn. Lasten ymmärrys maailmasta ja maailmaan rakentuu monilla tavoin. Mikäli sosiaalinen ympäristö on hyvä, se tukee lapsen mahdollisuuksia ymmärtää hänen omia havaintojaan ja kokemuksiaan ja auttaa näin lapsen tiedollista kehittymistä. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 28–29.)

KUVIO 1. Kesyp-malli (mukaillen Parikka-Nihti & Suomela 2014, 29)

Lapsilla on luonnostaan halu tutkia ympäristöään ja luontoa. Aikuiset ovat omalla käytöksellään eläviä esimerkkejä kestävästä elämäntavasta oppimisessa ja luontoympäristön oppimisessa. Lapsen luontosuhde kehittyy erilaisten kokemusten sekä elämysten kautta. Lapsille pitäisi kehittyä pienestä asti kiinnostus ja ihmetys luontoon ja sen ilmiöihin, jotta suhde luontoon kasvaa samalla, kun lapsi kasvaa. Samalla he oppivat arvostamaan luontoa sekä haluavat säilyttää ja suojella luontoa. (Polvinen, Pihlajamaa & Berg 2012, 8–9.)

Biofilia-teorian mukaisesti ihminen tuntee luontaisesti vetoa mennä luontoon ja saada luontokokemuksia ja ihminen tuntee ns. luonnonrakkautta. Kun lapset saavat erilaisia luontokokemuksia ja luontokontakteja, biofilia aktivoituu. Lasten herkkyyksikausi jatkuu pikku lapsesta noin 11-vuotiaaksi asti. (Leppänen & Pajunen 2017, 24.) Lapset tarvitsevat kuitenkin kiinnostuksen ylläpitämiseksi aikuisen kannustusta sekä ohjaamista. Ilman aikuista, joka vie lapsen luontoon, kiinnostus lakkaa pikkuhiljaa ja luonto jää lapselle vieraaksi ympäristöksi. (Polvinen, Pihlajamaa & Berg 2012, 8–9.) Lapset oppivat havainnoidesaan sekä tarkkaillessaan ympäristöään, ja tutkimuksissa on voitu todeta, että lasten ns. arkiluonto on heille tärkein eli se elinympäristö, missä he elävät ja toimivat. Erilaiset leikit luontoympäristössä kehittävät lasten luovuutta, älyä, motorisia toimintoja sekä ongelmanratkaisukykyä ((Leppänen & Pajunen 2017, 24.)

3.3 Luontokasvatus varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuslain pykälän kymmenen mukaan varhaiskasvatusympäristön tulee olla kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen. (Varhaiskasvatuslaki 2018, 10§) Näitä kaikkia elementtejä luonto tarjoaa varhaiskasvatuksen käyttöön. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten tulisi suunnitella luontotoimintaa niin, että lapsille kehittyisi tunneside luontoon ja ymmärrys luonnon tärkeydestä sekä luonnosta huolehtimisesta. Luontokasvatuksessa pystytään luomaan tunneside luonnon ja lapsen välille. (Hokkonen & Välikangas 2018, 15 [Tuomaala, 2002,10]).

Leikki on yksi luontokasvatukseen kuuluva osa. Lapsen monipuolinen ja terve kehittyminen vaatii ulkoleikkejä, joita voidaan leikkiä sekä päiväkodin pihalla, läheisessä puistossa tai metsäympäristössä. (Salonen 2010, 104.) Päiväkotiryhmät ovat isoja ja tilat pieniä, joten desibelit nousevat helposti haitallisen korkeiksi. Ulos mahtuu ääntä ja kohonneet desibelit häiritsevät vähemmän kuin sisätiloissa. Metsästä ja luonnosta löytyy myös aina tekemistä, kun taas esim. päiväkodin oma piha tai läheinen leikki-puisto voi alkaa tuntua tylsältä. Ympäristöpsykologi Marketta Kyttä [2004] arvioi, että metsä leikkiympäristönä ei ole koskaan leikitty loppuun, vaan sieltä löytyy aina uutta ihmettelyn aihetta, kiipeilypuita, majojen tekoon tarvikkeita, piilopaikkoja yms. (Salonen 2010, 104 [Kyttä 2004]). Luontoympäristössä lasten taidot kehittyvät huomaamatta. Luovuus on vain rajana, ja varhaiskasvattajan täytyy olla itse kiinnostunut ja perehtynyt luontoyhteyden luomiseen sekä tarvittaessa leikkien ohjaamiseen.

Koska ympäristökasvatus on yksi osa Varhaiskasvatussuunnitelman oppimisen alueista (Vasu 2018), se mahdollistaa konkreettisesti lasten luontosuhteen tukemisen mm. luontoretkillä, metsäretkillä yms. luonnossa liikkumisella. Lasten luontosuhdetta voi myös tukea ja kasvattaa mm. erilaisten tarinoiden ja kertomusten avulla. (Ahonen 2017, 108.) Eri luontokasvatuksen menetelmiä ja tapoja luonnossa kulkemiseen, tutustumiseen ja luonnossa toimimisen rikastuttamiseen on nykyään helppo löytää mm. internetistä. Varhaiskasvattajan on vain osattava poimia käyttöönsä sellaiset menetelmät, joista juuri sen ryhmän lapset innostuvat ja jotka ovat myös varhaiskasvattajalle luontevia käyttää. Ei myöskään pidä unohtaa ns. vapaan leikin merkitystä luonnossa ollessa.

Lasten kanssa luonnossa liikkeessä kannattaa havainnoida mm. vuodenaikojen tuomat muutokset luonnossa. (Ahonen 2017, 108). Vuoden aikojen mukanaan tuomia muutoksia on helppo havainnoida lasten kanssa mm. erilaisilla luontobingoilla.

3.4 Kestävä kehitys varhaiskasvatuksessa

Kestävän kehityksen eli ”Keken” tarkoituksena on säilyttää terveelliset, turvalliset ja oikeudenmukaiset elämisen mahdollisuudet nykyisille ja tuleville sukupolville sekä turvata ympäristön kantokyvyn, luonnon monimuotoisuuden ja kulttuurien kirjon säilyminen. (Luomi, Paananen, Viberg & Virta 2010, 9).

Kestävä kehitys on koko varhaiskasvatuksessa toimijoiden yhteinen asia ja päiväkotien tehtävänä on tukea lapsen kasvua ja kehitystä kohti kestävää elämäntapaa. Kestävän elämäntavan opetteluun aloittaminen jo varhaislapsuudessa vaikuttaa lapsen elämässä pitkälle tulevaisuuteen. Kun varhaiskasvatuksessa sisällytetään kestävä kehityksen mukainen elämäntapa ns. normaaliin, päivittäiseen toimintaan, kehittyvät lapset sekä toisista ihmisistä että ympäristöstä vastuuta tuntevia kansalaisia. Vastuullisina kansalaisina he osaavat ottaa omassa elämässään huomioon kestävä kehityksen arjen valinnoissaan sekä työssään. (Luomi ym. 2010, 9–10.) Kehitettäessä varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria, tulee ottaa huomioon kestävä elämäntapa sekä vastuullinen suhtautuminen ympäristöön (Ahonen 2017, 107). Kestävä kehitys kuuluu varhaiskasvatuksen arkeen olennaisena osana ja sen tulee näkyä läpi koko varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin (Luomi ym. 2010, 9).

Varhaiskasvatuksessa kestävä kehityksen kasvatus on vastuun antamista sekä vastuun kantamista. Oteetaan kaikki mukaan suunnittelemaan ja toteuttamaan toimintaa. Varhaiskasvatusikäisten lasten kohdalla kestävä kehitys on hyvin konkreettista toimintaa. Opetetaan mm. huolehtimaan kavereista ja tutkitaan omaa lähiympäristöämme. (Luomi ym. 2010, 9–10.) Opetetaan lapsille mm. kierrätystä esim. tekemällä kädentaitoja käytöstä poistetuista materiaaleista, lajittelemalla toiminnasta tulevat jätteet ja roskat yhdessä lasten kanssa ja opetetaan arvostamaan ja kohtelemaan kunnioittavasti käytössä olevia leluja ja välineitä sekä myös kavereita.

Kuten muussakin varhaiskasvatuksen toiminnassa, kestävä kehityksen opettelemisessa huomioidaan lasten omakohtainen kokeminen, monialaisuus, projektilähtöisyys sekä rohkaistaan aloitteellisuuteen esim. kierrättämisessä ja lelujen käyttämisessä. Tuetaan lasten omia mielenkiinnon kohteita sekä tehdään yhteistyötä lasten huoltajien sekä yhteisön kanssa. (Luomi ym. 2010, 1–9.) Kasvatettaessa kestävään kehitykseen vahvistetaan lasten havainnointikykyjä ja ihmetellään ja tutkitaan ympäristöä yhdessä.

Varhaiskasvatusikäisten lasten kestävä kehityksen kasvatus on ns. voimaannuttavaa, lasta sekä aikuista osallistavaa, innovatiivista sekä myös positiivista ympäristökasvatusta, vaikka maailmanlaajuisesti on kyseessä haastava asia (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 36). Varhaiskasvatuksessakin meidän täytyy

kasvattaa lapset ymmärtämään ihmisen toiminnan ja ympäristön yhteys. Lasten tulisi oppia näkemään myös itsensä osallisena kestävän tulevaisuuden rakentamista. (Luomi ym. 2010, 34.) Kestävä kehitys kuuluu kaikille, jotta meillä olisi tulevaisuudessakin maapallo ja ympäristö, jossa voimme elää terveellistä ja turvallista elämää.

4 LAPSEN OSALLISUUS VARHAISKASVATUKSESSA

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen (LOS 1989) artiklassa 12 todetaan, että lapsella on oikeus ilmaista omat ajatuksensa kaikissa häntä koskevissa asioissa ja hänen ajatuksiaan täytyy kunnioittaa ja ottaa ne huomioon. Lapsen mielipiteet on otettava huomioon iän ja kehitystason mukaisesti. Lasta on myös kuultava häntä koskevissa asioissa. 13. artiklassa todetaan, että lapsella on myös oikeus vapaasti ilmaista mielipiteensä ja 14 artiklan mukaan sopimuksen sitoutuneet valtiot kunnioittavat lapsen oikeutta ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen. (Yleissopimus lasten oikeuksista 1989). Lasten oikeudet osallistua omaa elämäänsä koskeviin päätöksiin ja toimintaan on suojattu vahvasti lapsen oikeuksien sopimuksessa, joka tuli Suomessa voimaan vuonna 1991. (Finlex 59/1991). Lapsen oikeus osallisuuteen asioissa, jotka koskevat häntä itseään, määritellään Suomessa myös lastensuojelulain 5 § (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417) nuorisolain 24 § (Nuorisolaki 1285/2016, 24§) sekä myös perustuslain 6 § (Suomen Perustuslaki 11.6.1999/731) sekä varhaiskasvatuslain 20 § (Varhaiskasvatus laki 540/2018, 20§). Perustuslain 6 § todetaan, että ”Lasten tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.” (Perustuslaki, 6§). Varhaiskasvatuslain 20§ todetaan, että lapsen mielipide ja toiveet täytyy selvittää sekä ottaa huomioon hänen ikä- ja kehitystasonsa huomioon ottavalla tavalla. Myös lapsen huoltajille tai vanhemmille täytyy antaa mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun, toteutumiseen sekä arviointiin. (Varhaiskasvatus laki 540/2018).

4.1 Osallisuus varhaiskasvatuksen toiminnassa

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) painotetaan osallisuuden, yhdenvertaisuuden sekä tasa-arvon edistämistä. Varhaiskasvatuksessa täytyy kehittää osallisuutta lisääviä toimintatapoja ja etsiä keinoja, millä lasten osallisuutta saadaan lisättyä sekä miten lasten ääni saadaan kuulumaan. Lasten osallisuutta varhaiskasvatukseen vahvistaa lapsen sensitiivinen kohtaaminen sekä myönteinen kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2019, 30.)

Parikka-Nihti (2014) kirjoittaa, että osallisuudessa on kyse omasta toiminnasta ryhmässä sekä tunne siitä, että kuuluu johonkin yhteisöön. Varhaiskasvatuksessa lapsen yhteisö voi olla esim. hänen oma pienryhmänsä tai koko varhaiskasvatusryhmä. Lapsen osallisuuden sekä ryhmään kuulumisen tunnetta vahvistaa esim. se, että lapsi tuntee itsensä tarpeelliseksi ryhmän jäseneksi. Lapsen koti sekä päiväkotit ovat paikkoja, joissa lapsi saa ensimmäiset osallisuuden kokemuksensa. Lapsen täytyy saada olla sekä

kotona että myös päiväkodissa aktiivinen toimija omassa arjessaan. On myös tärkeää, että lasta kuunnellaan ja hänen ajatuksensa sekä näkemyksensä otetaan huomioon. (Parikka-Nihti 2014, 47–48.) Ahonen L (2017) toteaa, että aikuisten läsnäolo on varhaiskasvatuksessa osallisuuden tukemisessa äärimmäisen tärkeää. Aikuinen pystyy tukemaan lapsen osallisuutta vastaamalla sekä huomaamaan myös pienen lapsen kiinnostuksen kohteista. Osallisuus on yksi kokonaisuus. Jos lapsi saa kasvaa osallisuutta huokuvassa ympäristössä, hän kasvaa yksilöksi, joka uskaltaa vaikuttaa sekä ottaa kantaa asioihin. (Ahonen 2017, 71.)

4.2 Shierin osallisuuden tasomalli

Osallisuutta on tutkittu useiden eri mallien avulla. Esittelen seuraavassa Harry Shierin [2001] osallisuuden mallin, jonka osallisuuden asiantuntija Jonna Leinonen on suomentanut [Leinonen 2014, 16–40]. Shierin [2001] mallia käytetään paljon varhaiskasvatuksessa. Shierin [2001] osallisuuden malli koostuu viidestä askelmasta. Ensimmäisellä askelmalla on lapsen kuuleminen. Aikuisen tulisi miettiä, miten lapsia kuunnellaan, tehdäänkö työ niin, että on mahdollista kuunnella lasta ja kuuluuko lasten kuunteleminen työyhteisön toimintaperiaatteisiin. Toisella askelmalla tuetaan lapsia ilmaisemaan heidän omia näkemyksiään. Aikuisen tulisi miettiä, onko hän valmis tukemaan lasta hänen näkemyksiensä ilmaisemisessa. Tuetaanko työyhteisössä lapsen näkemyksien ilmaisua. Kolmannella askelmalla otetaan lasten mielipiteet huomioon ja mietitään, miten lasten mielipiteet huomioidaan. Mietitään, että minkälainen päätöksentekoprosessi on ja mahdollistaako se lasten mielipiteiden huomioimisen. Arvostetaanko lasten mielipiteitä meidän työyhteisömme päätöksenteossa. Neljännellä askelmalla otetaan lapset mukaan päätöksien tekemiseen ja mietitään miten lapset saadaan osallistettua mukaan päätöksien tekemiseen. Viidennellä askelmalla lapset jakavat vallan yhdessä aikuisten kanssa päätöksentekoprosessissa. Varhaiskasvattajan tulisi miettiä, olenko valmis jakamaan minulle kuuluvaa valtaa myös lasten kanssa. Onko työyhteisössä sellaiset toimintatavat, että lapset ja aikuiset voivat jakaa valtaa ja vastuuta, kun päätöksiä tehdään? (Ahonen 2017, 68–69 [Leinonen 2014, 16–40] [Shier 2001].)

Osallistavassa toiminnassa opitaan ottamaan huomioon myös toisten näkökulmat. Opitaan kuuntelemaan, mitä toisella on sanottavaa, ja opitaan myös ns. häviämään eli aina ei voi saada haluamaansa läpi. Osallistava toiminta on siis myös demokraattista toimintaa (Parikka-Nihti 2014, 54.)

5 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE, TARKOITUS, SUUNNITTELU, INTERVENTIOT JA TOTEUTUS

Tässä luvussa kuvataan opinnäytetyön tavoitetta ja tarkoitusta, suunnittelua, toteutusta ja arviointia.

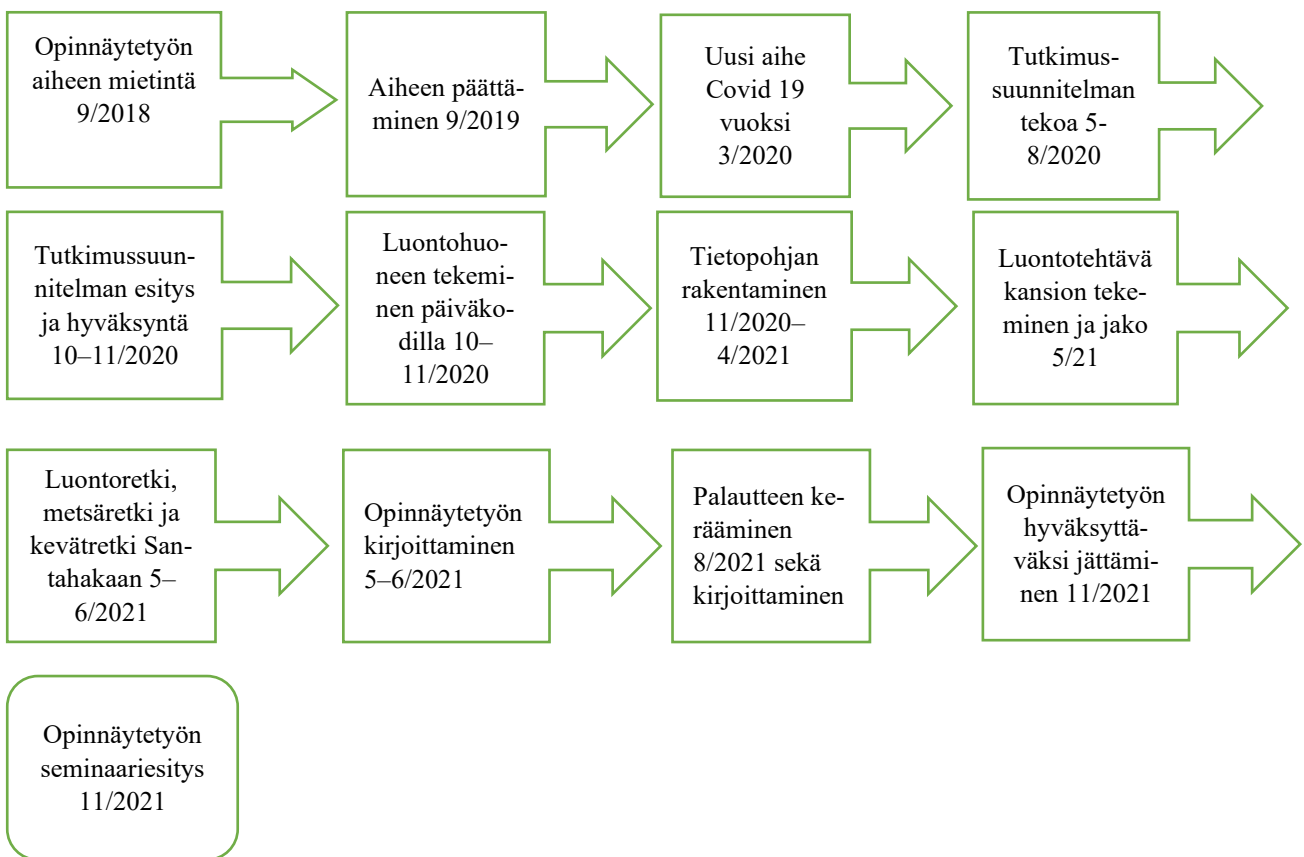
5.1 Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää luontokasvatusta Keltaviirin päiväkodissa helppokäyttöisen materiaalikansion avulla. Opinnäytetyön sekä toiminnallisten interventioiden tavoitteena oli tutustuttaa lapset ympäröivään luontoon, saada heille positiivia luontokokemuksia sekä saada luontotoiminta osaksi Keltaviirin päiväkodin arkea.

5.2 Opinnäytetyön suunnittelu

Heti opiskeluiden alussa syksyllä 2018 aloin miettimään opinnäytetyöni aihetta ja minulle oli selvää, että teen työn yksin. Luontoympäristö on ollut minulle aina henkilökohtaisesti tärkeä rauhoittumisen ja stressinpurkupaikka. Työskentelin vuonna 2018 päiväkodilla varhaiskasvatuksen opettajan sijaisena ja koin, että keskustan läheisyydessä sijaitsevan päiväkodin varhaiskasvattajat eivät mielestäni osanneet hyödyntää lähellä sijaitsevia luontoympäristöjä varhaiskasvatuksen arjessa tarpeeksi. Syksyllä 2019 etsin Suomen Ladun internetsivuilta materiaalia varhaiskasvatuksen luontotoiminnan tueksi ja tutustuin Seikkailevat perheet -projektiin. Mietin, että olisin halukas toteuttamaan Seikkailevat perheet projektin Kokkolassa ja otin yhteyttä Suomen Ladun projektivastaavaan. Projektissa olisi ollut tarkoitus käynnistää Kokkolaan perheiden yhteinen ulkoseikkailuryhmä. Koronapandemia kuitenkin keskeytti suunnitelmani ja jouduin miettimään aiheen uudestaan. Uutena aiheenani päätin ryhtyä toteuttamaan toiminnallista opinnäytetyötä luonnon ja pedagogisen dokumentoinnin näkökulmista. Henkilökohtaisessa elämänsäni tuli vastaan isoja vastoinkäymisiä, joten opinnäytetyön suunnitelman tekeminen ja esittely siirtyi syksylle 2020. Aiheeni sai kuitenkin vain vahvistusta, koska syksyllä 2020 omassa varhaiskasvatusryhmässäni oli lapsia, jotka eivät olleet koskaan käyneet metsässä retkellä, ja tämä havainto vahvisti lopullisesti haluni tehdä opinnäytetyöni lasten luontokasvatukseen liittyen. Pedagoginen dokumentointi jäi kuitenkin aiheestani pois ja keskityin luontotoiminnan aktivoimiseen Keltaviirin päiväkodissa. Tutkimussuunnitelmani hyväksyttiin lokakuussa 2020 ja esitin sen seminaarissa marraskuussa 2020. Esittelin työpaikallani Keltaviirin päiväkodissa Kokkolassa opinnäytetyöideani jo syksyllä 2020, ja ideoimme yhdessä aikuisten ja lasten kanssa, mitä tämän kaltainen luontoprojekti voisi pitää sisällään. Kyselin

päiväkodin varhaiskasvatuksen henkilöstöltä, missä muodossa haluavat materiaali-paketin, ja sain useamman toiveen korttimuotoisesta paketista. Valmistelin kaksi erillistä tehtäväpakettia huhtikuussa 2021. Toinen tehtäväpaketti oli 0–3-vuotiaille ja toinen 3–5-vuotiaille (LIITE 4, LIITE 5). Jaoin materiaalit ryhmiin toukokuun alussa 2021. Materiaali-pakettiin kuului erilaisia luontoaiheisia tehtäviä, luontoaiheinen lorupussi sekä Metsämörrin polku -kortit. Luontotoiminnan toteutus, interventiot sekä palautteen kerääminen tapahtuivat 5–6/2021 sekä 8/2021. Luontohuone toteutettiin syksyllä 2020. Koko suunnitteluprosessin ajan tutustuin aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen, tutkimuksiin sekä opinnäytetöihin. Opinnäytetyön kirjoittamisen aloitin toukokuussa 2021 ja sain sen palautettavaksi marraskuussa 2021.

KUVIO 2. Opinnäytetyön eteneminen

5.3 Opinnäytetyön interventiot

Esittelen luvussa 6 oppimisen alueet interventioissa, luontomateriaalikansion tehtävissä sekä luontohuoneessa, joten tässä luvussa en avaa luontotoiminnan oppimisen alueita erikseen. Luvussa 6 esittelen suurimman osan luontomateriaalikansion tehtävistä, joten esittelen seuraavassa interventiot lyhyesti.

Työskentelin opinnäytetyön materiaalia kerätessäni 3–5-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen opettajana ja minulla oli erinomaiset mahdollisuudet kokeilla suunnittelemaani materiaalipakettia oman ryhmäni lasten kanssa. Interventiosta kaksi toteutin yksin, ilman ohjaajaani, koska koronaepidemian aiheuttamasta työvoimapulasta johtuen oli mahdotonta saada luontoretkille mukaan toisen ryhmän opettajaa. Opinnäytetyöni päätarkoitus kuitenkin oli luontotehtävä kansion tekeminen varhaiskasvattajien käyttöön, joten kansion tehtävät tulivat muiden ryhmien käyttöön ja kokeiltavaksi. Jaoin päiväkodin kaikille kuudelle ryhmälle luontomateriaalikansiot toukokuun alussa sekä annoin lorupussin sekä Falanderin kadun, että Mariankadun yksikköön. Toivomukseni oli, että ryhmät sulauttaisivat luontotoiminnan osaksi päiväkotiryhmänsä arkea.

Lasten palautteen interventioista sain kysymällä lapsilta muutamia kysymyksiä. Valitsin kyselypalautteen, koska ryhmän lapset ovat minulle tuttuja jo pidemmältä ajalta ja koen, että meillä on hyvä keskusteluyhteys. Lapset uskaltavat kertoa, mitä ajattelevat ja tuntevat. Varhaiskasvattajille jaoin kyselylomakkeet.

5.3.1 Luontuhuone

Suunnittelemani luontotoiminnan kokonaisuuteen kuului ns. luontuhuone (LIITE 7). Tavoitteena oli tuoda lapsille esille Suomen luonnon monimuotoisuus ja vuodenaikojen vaihtelut. Luontuhuone tehtiin palaverihuoneeseen yhdessä lasten kanssa niin, että jokainen pienryhmä sai tuoda luontuhuoneeseen omia töitään. Luontuhuone jaettiin neljään vuodenaikaan ja lasten taideteokset jaoteltiin esille sen mukaan. Luontuhuoneesta löytyi myös erilaisia tehtäviä, kuten karhun talvipesä pienen kuusen alta, pesästä löytyi mm. loru ja lapset saivat arvata, kuka pesässä nukkuu (KUVA 1.). Seinälle oli kiinnitetty eläinten jälkiä, joista lapset saivat arvata, minkä eläimen jälki on kyseessä. Viskarit eli päiväkodin 5-vuotta täyttäneet lapset, olivat viskarituokiolla tehneet eläinten jäljet, leikanneet ja värittäneet mm. anturat jälkiin (KUVA 4). Luontuhuoneessa oli myös aistilaatikot, tuoksupurkkeja sekä seinällä eläinaiheisia opetus- tauluja ja kuvia luonnosta. (KUVA 6.)

Luontuhuoneessa vierailivat vuorotellen kaikki päiväkodin kuusi lapsiryhmää. Koronapandemian aiheuttamien rajoitusten vuoksi huoneessa vierailtiin 4–7 lapsen pienryhmissä. Koska huone on pieni, pienryhmät olivat juuri sopivan kokoisia, jotta luontuhuoneen tavoite vuodenaikojen vaihtelua sekä luonnon monimuotoisuutta pystyttiin tarkastelemaan kaikkien lasten kanssa. Tehtävien tekemiselle sekä kirjojen lukemiselle jäi hyvin tilaa. Ryhmät jatkoivat luontoaiheen käsittelyä omissa toiminnoissaan,

joten koin, että luontohuone oli herättänyt paljon ajatuksia sekä ihastusta sekä aikuisissa että lapsissa. Luontohuone toteutettiin syksyllä 2020, kun opinnäytetyöprosessini oli vasta alkuvaiheessa.

KUVA 1. Karhun talvipesä.

5.3.2 Luontoretki lähiluontoon

Ensimmäisen materiaalikansion tehtäviin perustuvan luontoretken teimme toukokuussa 2021. Metsäretkelle osallistui 6 lasta, ikäjakaumaltaan 4–5-vuotiaita. Luontoretki suunnattiin Keltaviirin päiväkodin lähiluontoon, johon päiväkodilta on matkaa noin 400 m. Tarkoituksena oli tutustuttaa lapset päiväkodin lähiympäristöön sekä antaa lapsille turvallisia ja elämyksellisiä luontokokemuksia. Luonto tehtäväpaketistä valikoin retkelle helppoja tehtäviä, jotta lapset saisivat omatoimisesti tutkia luontoa ja tehtävien tekeminen ei veisi huomiota pois itse päätarkoitukselta eli luontoon tutustumiselta. (LIITE 8)

Yksi kansion tehtävistä on Leikkikää metsässä (LIITE 1). Tarkoituksena ja tavoitteena oli antaa lasten leikkiä metsäretkellä, rakentaa majoja, tutkia ja tutustua lähiluontoon. Tavoitteena oli myös auttaa lapsia ymmärtämään luonnon monipuoliset mahdollisuudet leikin rikastuttamisessa sekä auttaa lapsia huomaamaan luonnon rauhoittava vaikutus. Yksi tavoite oli saada lapset ajattelemaan luontoa itsessään ja sen tärkeyttä meille ihmisille. Toiseksi tehtäväksi valikoitui Halauspuu-tehtävä (LIITE 1). Tarkoituksena oli saada lapset ymmärtämään, että myös puut ovat eläviä yksilöitä ja puissa virtaa energiaa sekä jutella myös puiden tärkeydestä maapallolle.

Luontoretken lopuksi keräsin lapsilta palautteen suullisesti. Kysyin, miltä lapsista oli tuntunut olla luontoretkellä, mikä oli mukavinta ja mikä ei niin mukavaa. Kaikki lapset sanoivat, että retkellä oli ollut kivaa. Yksi lapsista sanoi, että kivaa, mutta ensin vähän jännitti ja pelotti lähteä retkelle, koska hän ei ollut koskaan aikaisemmin käynyt luontoretkellä. Mukavinta lasten mielestä oli, kun sai kiipeillä puunrungolla ja etsiä luonnosta koloja, joissa keijut asuvat. Hassuimmalta mutta mukavalta kaikista oli tuntunut puiden halaaminen. Tylsintä oli käveleminen päiväkodilta retkipaikkaan.

Intervention tuloksena oli, että retki oli onnistunut olemaan mielenkiintoinen sekä tehtävät juuri sopivia ja lähiluonto tuntui turvalliselta. Seuraaville retkille lähdetessä olisi syytä kiinnittää huomiota siihen, miten kävelymatkasta voisi tehdä mielenkiintoisemman.

5.3.3 Metsäretki

Toinen luontoretki toteutettiin metsäretkenä läheiseen Tullimäen metsään, johon on Keltaviirin päiväkodilta matkaa noin 800 m. Metsäretkelle osallistui viisi 5-vuotiasta lasta. Metsäretken tarkoituksena oli tutustuttaa lapset metsäluontoon sekä havainnollistaa lapsille, mitä kaikkea metsässä voi tehdä. Tullimäen metsä oli lapsille tuttu ja turvallinen paikka, koska he olivat vierailleet useamman kerran metsässä. (LIITE 9).

Valikoin luontokansiosta tehtäväksi Toteemi-tehtävän, jossa lapset saavat etsiä luonnosta koristeltavan puun tai oksan. (LIITE 1). Koristeena toimivat erilaiset luonnon materiaalit. Löysimme yhdessä ison, vanhan kuusen, jonka alaoksia lapset halusivat koristella. Keskustelimme lasten kanssa siitä, että mitä luonnosta saa ottaa ja mitä ei. Kaikille tuntui olevan selvää, että mitään ei saa repiä irti ja roskia ei saa heittää luontoon. Koristelu sujui hienosti ja lapset vaalivat omia sekä toisten tuomia koristeita. Lapset saivat itse myös kuvata tabletilla koristeltua puuta sekä myös muuta luontoa (KUVA 4 ja KUVA 5).

KUVA 4. Puun koristelua.

KUVA 5. Kuvataan metsäretkellä.

Toiseksi tehtäväksi valikoitui Vaakuna-tehtävä (LIITE 1). Selitin lapsille, että vaakuna tarkoittaa meidän ryhmämme tunnusta. Kaikille lapsille päiväkodilla kerrotaan ensin, mikä vaakuna on ja jatkossa he tietävät, että se on meidän Aarresaaren ryhmän viskareiden tunnus. Lapset keräsivät innokkaasti metsästä oksia, käpyjä, kukkia, lehtiä yms. koriin. Seuraavana päivänä liimasimme osan materiaaleista pahville vaakunapohjaan, ja siitä tuli viskareiden oma vaakuna. (KUVA 6). Ylijäämämateriaaleja käytettiin muihin askarteluihin sekä koristeiksi. Metsäretken lopuksi joimme pillimehut ja lapset saivat vielä leikkiä vapaasti ennen kuin palasimme päiväkodille.

Päiväkodille palattuamme, kysyin lapsilta palautteen metsäretkestä. Miltä retki tuntui, mikä oli tylsintä ja mikä mukavinta. Kaikki lapset olivat pitäneet metsäretkellä olemisesta, yksi lapsista olisi halunnut olla koko päivän retkellä. Tylsiä asioita ei tullut kenelläkään mieleen, ja metsässä oli ryhmäläisten mielestä mukavaa, kun siellä ei ole meteliä ja mahtuu olemaan.

Metsäretken tavoitteena oli ollut tutustuttaa lapset metsäluontoon sekä antaa lasten kokea, mitä metsässä voi tehdä. Retki onnistui hyvin ja tavoite saavutettiin. Lapsista kenelläkään ei ollut tylsää ja valikoidut tehtävät olivat lasten mielestä mielenkiintoisia ja keskustelua herättäviä. Lapset kokivat metsän rauhalliseksi ja rauhoittavaksi ympäristöksi, jossa ei ole meteliä ja saa olla rauhassa. Muutama lapsi mainitsi myös, että on mukavaa, kun metsässä saa hyppiä, kiipeillä ja juosta, joten metsäretkellä onnistuttiin myös saamaan lapsille liikunnan ilon ja onnistumisen kokemuksia.

5.3.4 Kevätretki Santahakaan

Luvussa 6.5 kasvan, liikun ja kehityn kuvaan kevätretken toimintoja oppimisen alueisiin liittyen. Tässä luvussa keskityn esittelemään kevätretken tavoitetta ja tarkoitusta.

Koronapandemia oli kurittanut keväällä 2021 koko maailmaa jo vuoden ajan ja tuntui, että sekä aikuiset että lapset kaipasivat jotain erilaista toimintaa arkeen juhlistamaan toimintakauden päättymistä. Vanhemmille järjestettävät kevätjuhlat tai ulkotapahtumat eivät tulleet kyseeseen THL:n sekä Soiten koontumisrajoituksista johtuen. Mietimme ryhmän aikuisten kanssa, miten toteuttaisimme kevätjuhlan ja päädyimme järjestämään puoli päivää kestävä metsäretken Santahaan ulkoilualueelle (Liite 10). Lapset otimme suunnitteluun mukaan alusta asti. Toimintakauden 2020/2021 lastenkokouksissa oli tullut esille useamman kerran lasten toive metsäretkestä, jossa saisi syödä eväitä ja makoilla teltassa. Santahaan ulkoilualue sijaitsee n.1 km:n päässä Keltaviirin päiväkodista, joten menisimme kävellen retkelle. Aikuisia oli neljä ja yksi meistä toi eväät ja tarvikkeet Santahakaan autolla. Minä kävin etukäteen pysyttämässä mieheni kanssa kaksi telttaa, 2 riippumattoa sekä Suomen Ladun Metsämörrin polku -kortit maastoon. Metsämörrin polun tein hieman sivummalle, joten polku säilyisi jännittävänä ja herättäisi kiinnostusta. Metsämörripolulle laitoin 6 toimintapistettä. Lapsia oli yhteensä 19 ja ikäjakauma oli 3–6-v.

Retken tavoitteena oli järjestää sekä lapsille että varhaiskasvattajille kevätretki metsäympäristöön. Tavoitteena oli vahvistaa lasten luontosuhdetta ja antaa lapsille uusia luontokokemuksia sekä tarjota luontokokemus myös niille lapsille, jotka eivät olleet aiemmin retkelle päässeet. Tarkoituksena oli myös herättää lasten ihmetystä talviuunilta heräävään luontoon ja luonnon monimuotoisuuteen.

Kun osa lapsista oli Metsämörriä ihmettelemässä, osa leikki teltassa ja makoili riippumatossa ja osa leikki metsässä omia mielikuvitusleikkejään. Metsämörriin polun kiersimme pienryhmissä. Toimintapisteitä suunnitellessani otin huomioon oppimisen alueet, jotta tehtävät olisivat mahdollisimman monipuolisia. Kaikki lapset vaikuttivat olevan metsässä turvallisella mielellä ja tekemistä riitti. Noin puolivälissä retkeä söimme eväät laavulla, ja lapset nauttivat retkestä iloisella mielellä. Eväitä syödessä ihmettelimme kevään ensimmäisiä hyttysiä, hiljennyttiin välillä kuuntelemaan linnun laulua ja juteltiin kavereiden kanssa. Retkemme kesti noin 2,5 h, jonka jälkeen lähdimme kävelemään päiväkotia kohti. Lapset jaksoivat vielä takaisin kävellessään juoksennella pururataa pitkin kilpaa, keräillä käpyjä ja poukkoilla välillä metsään katsomaan, löytyisikö mustikoita.

Tavoite lasten luontosuhteen vahvistamisesta ja uusien kokemusten luomisesta onnistui hyvin. Tekemistä oli sopivasti ja kenelläkään ei ollut tylsää. Kyselin iltapäivällä lapsilta heidän mielteitään retkestä ja kaikki olivat tyytyväisiä ja kukaan ei sanonut, että olisi ollut tylsää. Muutama lapsista toivoi, että mentäisiin uudestaan metsäretkelle heti seuraavana päivänä sekä muutama toivoi, että eikö päiväkotivoisi olla koko ajan metsässä. Lasten mielipiteitä kuunnellessani totesin, että meillä oli ollut onnistunut retkipäivä ja tavoitteet oli saavutettu.

6 OPPIMISEN ALUEET LUONTOMATERIAALIKANSION TEHTÄVISSÄ SEKÄ LUONTOHUONEESSA

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) on viisi eri oppimisen aluetta. Oppimisen alueet on jaettu viiteen eri kokonaisuuteen, ja ne kuvaavat varhaiskasvatuksen keskeisiä tavoitteita sekä sisältöjä. Nämä oppimisenalueet eivät ole toisistaan erillisiä asioita, vaan aihepiirejä yhdistetään ja jokin toiminta saattaa sisältää useampaakin oppimisen aluetta esim. kotileikki, luontoretki ym. Osa-alueet täydentävät toisiaan ja niiden tarkoituksena on edistää lasten laaja-alaista oppimista sekä osaamista. Oppimisen alueet ohjaavat varhaiskasvatuksen henkilöstöä suunnittelemaan monipuolista toimintaa yhdessä lasten kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 40.)

Kokosin luontomateriaalikansioon tehtäviä, jotka ovat helposti toteutettavissa. Halusin myös, että oppimisen alueet tulevat mahdollisimman hyvin mukaan luontomateriaalikansion tehtäviin. Tehtäviä keksin itse sekä löysin mm. internetistä. Materiaalikansioon liittyi myös Metsämörrin luontopolkukortit (Suomen Latu 2020, Metsämörri) sekä luontoaiheinen lorupussi. Luontohuoneen rakensin yhdessä lasten kanssa. Lasten työt olivat olennainen osa luontohuonetta ja loivat näin ollen lapsille myös osallisuuden kokemuksen. Tehtäväpaketin kortteihin kootut tehtävät ovat tämän työn liitteenä. (LIITE 1)

6.1 Kielten rikas maailma

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on vahvistaa lasten kielellisiä taitoja, sekä vahvistaa lasten valmiuksia ja kielellisen identiteetin kehittymistä. Kieli on varhaiskasvatuksessa lapselle oppimisen väline sekä myös kohde. Kun kielelliset taidot kehittyvät, se antaa lapsille mahdollisuuden päästä paremmin osalliseksi ryhmään, antaa vaikuttamisen mahdollisuuksia ja keinoja sekä mahdollisuuksia aktiiviseen osallistumiseen ja toimijuuteen. Varhaiskasvatuksessa pyritään vahvistamaan lasten kiinnostusta erilaisiin teksteihin kuten satuihin ja tarinoihin. Varhaiskasvatuksessa pyritään vahvistamaan kiinnostusta myös eri kieliiin ja kulttuureihin sekä käytetään tarkkaa ja kuvailevaa kieltä. Puhetta tuetaan myös erilaisilla kuvilla, esineillä ja tukiviittomilla. (Varhaiskasvatus suunnitelman perusteet 2018, 41.)

Lasten sanavaraston ja muistin kehittyessä monipuolistuu myös kielellinen ilmaisu. Esimerkiksi laulu-leikit sekä lorut tukevat kielellisen muistin kehittymistä. (Varhaiskasvatus suunnitelman perusteet 2018, 42.)

Materiaalikansion tehtäviä suunnitellessani halusin ottaa myös mukaan kielten rikkaan maailman ja se tulee esille lähes jokaisessa tehtävässä. Liitin tehtäväpaketin on satuhierontakortteja sekä myös luontoaiheisen lorupussin. Lorupussin kuvissa on erilaisia eläimiä ja hyönteisiä, ja loruttelimme lasten kanssa sekä sisällä aamuhetkellä että ulkona luonnossa luontoretkellä. (Liite 2).

6.2 Ilmaisun monet muodot

Yhtenä varhaiskasvatuksen tehtävistä on tukea tavoitteellisesti lasten musiikillisen, kuvallisen, sanallisen sekä myös kehollisen ilmaisun kehittymistä. Varhaiskasvatuksen tehtävä on myös tutustuttaa lapset eri taiteenaloihin sekä omaan kulttuuriperintöömme. Kulttuuri on tärkeä osa lapsen identiteettiä ja varhaiskasvatuksessa pyritään tarjoamaan lapsille monipuolisia taiteellisia sekä kulttuurillisia kokemuksia. Lapset yhdistelevät luontaisesti eri ilmaisun muotoja ja ilmaisu on kokonaisvaltaista. Oppimisen alueena ilmaisun monet muodot tarjoavat lapsille mahdollisuuden kokea ja hahmottaa maailmaa heitä itseään koskettavalla tavalla. (Varhaiskasvatus suunnitelman perusteet 2018, 43.) Ilmaisun eri muotojen kautta lapsi saa toteuttaa itseään juuri sillä tavoin, mikä hänelle on luontaisinta, ja samalla hän oppii esim. muusikin alueella tunnistamaan sävellajeja, tavuttamaan ja tunnistamaan soittimia.

Materiaalikansiossa on useampia tehtäviä, joiden avulla lapsi saa ilmaista itseään taiteellisesti. Esimerkiksi Toteemi-tehtävässä lapset etsivät luonnosta isohkon puunoksan. Puunoksa toimii toteemina ja lapset saivat etsiä metsästä koristeita ja koristella oksan. Vaakuna-tehtävässä kerättiin luontoretkellä luonnosta materiaalia. Iltapäivällä jatkoimme saman aiheen parissa ja lapset saivat liimata pahville luonnosta tuomiaan materiaaleja sekä halutessaan koristella vaakunaa kynillä. (KUVA 6)

KUVA 6. Vaakuna.

Lapset saivat myös kokea osallisuuden sekä taiteellisen kokemuksen, kun yhdessä teimme lorukortteja. Lapset värivät kuvat ja minä laminoin kortit. (KUVA 7)

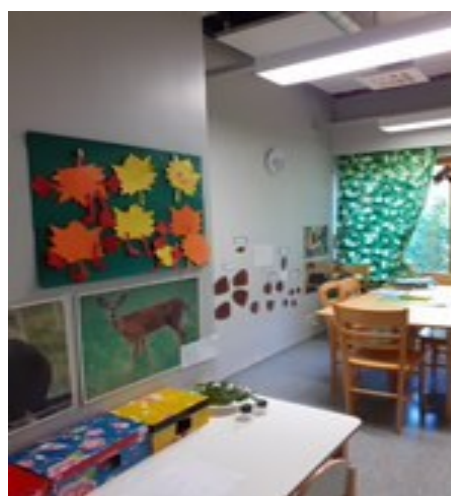
KUVA 7. Luontolorupussin kuvat.

Satuhieronnassa lapset saivat ilmaista itseään tekemällä kaverilleen selkään piirtämällä satuhierontaa aikuisen lukiessa sadun. Satuhieronta rauhoittaa ja herättää tunteita (LIITE 2). Satuhierontaa teimme sekä päiväkodilla, että luontoretellä.

Ilmaisun monet muodot tulivat hyvin näkyville myös luontoteemaan liittyvässä luontohuoneessa, jonka rakensimme yhdessä lasten kanssa. 4- ja 5-vuotiaat tekivät luontohuoneeseen erilaisilla tekniikoilla taideteoksia mm. auringonkukkia, syksyisiä vaahteranlehtiä ja eläinten jälkiä. (KUVA 8 ja KUVA 2).

KUVA 8. Auringonkukkia

KUVA 2. Syksyisiä vaahteranlehtiä ja eläinten jälkiä.

3-vuotiaat koristelivat ja värittivät karhulle talvipesän. Huoneessa oli myös mahdollisuus värittää luontoaiheisia värityskuvia sekä tarjolla oli luontoaiheisia satukirjoja sekä katseltavaksi että luettavaksi. (Kuva 9).

Kuva 9. Tehtäviä ja lukemista.

6.3 Minä ja meidän yhteisömme

Kun lapsi aloittaa varhaiskasvatuksen, hänen elinpiirinsä laajenee. Lapsi saa tutustua erilaisiin tapoihin elää ja toimia. Hän saa tutustua erilaisiin kulttuureihin, erilaisiin arvoihin ja erilaisiin tapoihin toimia ja ajatella. *Minä ja meidän yhteisömme* oppimisen alueessa varhaiskasvattajan tehtävänä on kehittää lapsen ymmärrystä monimuotoiseen elämään sekä myös harjoitella monimuotoisessa ympäristössä toimimista. Monimuotoisuuden ymmärtämistä lähestytään seuraavien alueiden kautta:

- eettisen ajattelun
- katsomuskasvatuksen
- lähiyhteisön menneisyys, nykyisyys, tulevaisuus
- mediakasvatus.

Varhaiskasvatuksen aloittaessaan lapsi tuo mukanaan omasta ympäristöstään, kotoaan, omat ajatuksensa sekä uskomuksensa. Samoin myös aikuiset tuovat omasta kodistaan ja ympäristöstään mukanaan omia ajatuksiaan, mallejaan ja uskomuksiaan. On tärkeää, että varhaiskasvatuksessa erilaiset taustat, ajatusmallit sekä toimintamallit nähdään samanarvoisina, jolloin on mahdollisuus toteuttaa ajatusta oppivasta

yhteisöstä. Varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa osaamisenalueessa *Minä ja meidän yhteisömme* varhaiskasvatuksen toimintaa niin, että saavutettaisiin tilanne, jossa lapset saavat tasa-arvoista varhaiskasvatusta. (Varhaiskasvatus suunnitelman perusteet 2018, 44–45.)

Eettisen ajattelun taitoja kehitetään lasten kanssa mm. pohtimalla erilaisia eettisiä kysymyksiä, joita lasten mieleen tulee. Eettisen pohdinnan kohteita voivat olla esim. ystävyys ja oikeudenmukaisuus tai millainen toiminta on väärin tai oikein. (Ahonen 2017, 223.) Luontokansio jo itsessään ohjaa varhaiskasvattajaa opettamaan lapselle luonnon ja toistemme arvostusta, antaa lapselle ns. miettimisen aiheita liittyen omaan ympäristöön ja ympäristössä olemiseen ja liikkumiseen, tukee lasten vuorovaikutusta eri tehtävien avulla sekä tukee laaja-alaista oppimista ja osaamista.

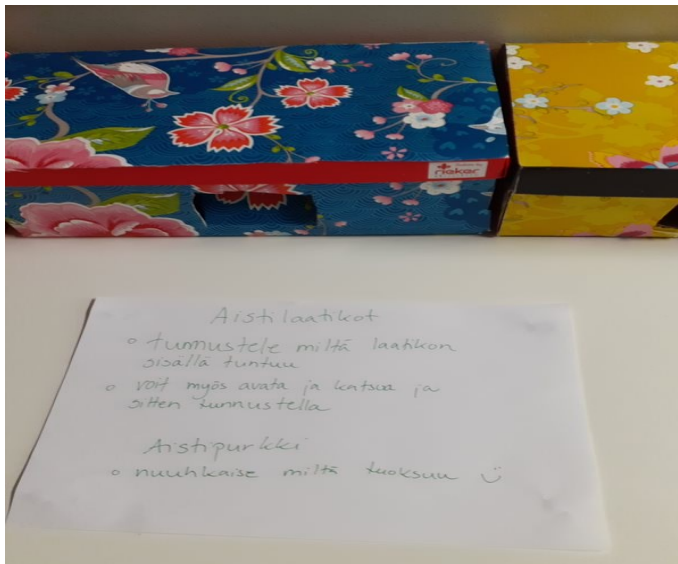
6.4 Tutkin ja toimin ympäristössäni

Yksi varhaiskasvatuksen tehtävistä on antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Varhaiskasvatuksessa ohjataan lapsia tutkimaan ja toimimaan sekä luonnossa että myös rakennetussa ympäristössä. *Tutkin ja toimin ympäristössäni* oppimisalueeseen kuuluvat matemaattinen ajattelu, ympäristö- ja teknologiakasvatus. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 46.)

Varhaiskasvatuksen yksi tehtävistä on tutustuttaa lapset matematiikkaan ja siihen liittyviin eri osa-alueisiin. Matemaattisia taitoja voidaan kehittää eri tavoin esim. kynätehtävillä, mutta myös havainnoimalla ja tulkitsemalla erilaisia asioita vaihtelevissa ympäristöissä tukien samalla lasten toiminnallisuutta. Ulkoiluhetkellä voidaan vertailla ja luokitella erilaisia luonnon materiaaleja kuten kiviä ja käpyjä. Siirty-mätilanteissa, kun tullaan ulkoa sisälle, voidaan laskea esim. monellako hypyllä tai loikalla päästään ovelle. (Ahonen 2017, 251.) Matemaattisia taitoja voidaan harjoittaa päivän mittaan monellakin tavoin, ja osa siitä tapahtuukin ihan huomaamatta, kuten esim. aamupiirillä lasketaan viikonpäiviä tai montako lasta on paikalla tänään ja montako lasta ryhmässä on kaikkiaan.

Varhaiskasvatuksen ympäristökasvatuksen tavoitteena on vahvistaa lasten luontosuhdetta. Tavoitteena on myös vahvistaa lasten toimimista vastuullisesti ympäristössä sekä ohjata varhaiskasvatukseen osallistuvia lapsia kohti kestäväää elämäntapaa. Varhaiskasvatuksessa tutkitaan ja havainnoidaan luonnossa tapahtuvia ilmiöitä ja asioita eri vuodenaikoina. Vahvistetaan kasvilajien ja eläinten tunnistamista. Nauhitetaan luonnosta ja sen rauhoittavasta vaikutuksesta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 46.)

Luontokansiosta löytyy esim. eri vuoden aikoihin liittyviä bingopohjia, joiden avulla voidaan tarkkailla ja havainnoida luonnon aikojen aiheuttamia muutoksia ympäristössä. Bingon avulla voidaan myös esim. laskea, montako asiaa löytyy ympäristöstä ja montako on vielä löytämättä. (LIITE 4.) Yhdessä tehtävässä otetaan luupit mukaan ja tutkitaan metsäretkellä mm. puolukanlehtiä, kaarnaa, toukan jälkiä puunrungossa ym. Luoppien avulla pystytään hyvin havainnoimaan luonnon monimuotoisuutta ja ihmettelemään puolukanlehden alapinnalla näkyviä imupintoja, joita ei paljalla silmillä näe. Kiitos luonnolle tehtävässä mietitään, että mitä kaikkea luonto meille antaa ja mistä voimme olla kiitollisia. Luontohuoneen aistilaatikoiden sekä aistipurkkien avulla lapset saivat tunnustella, miltä eri luonnon materiaalit tuntuvat. Laatikoissa oli sammalta, kiviä ja käpyjä. (KUVA 3.) Ohjeistin aistilaatikon käytössä myös, että laatikon voi avata, koska jollekin lapselle käden työntäminen laatikkoon näkemättä, voi olla liian pelottavaa tai jännittävää. Tuoksupurkeissa oli männynhavuja, heinää ja sammalta.

KUVA 3. Aistilaatikot.

6.5 Kasvan, liikun ja kehityn

Kasvan, liikun ja kehityn -oppimisen alueeseen kuuluu erilaisia tavoitteita liikkumisen, ruokakasvatuksen, terveyden ja turvallisuuden alueilla. Varhaiskasvattajan työnä yhdessä vanhempien kanssa on luoda pohjaa elämäntavalle, joka arvostaa terveyttä ja hyvinvointia sekä fyysistä aktiivisuutta. Kasvan, liikun ja kehityn on oppimisenalueista se, joka erityisesti keskittyy tukemaan itsestä huolehtimiseen ja arjen taitojen laaja-alaista osaamista. Varhaiskasvattajien tavoitteena on saada lapset innostumaan monipuol-

lisesta liikunnasta ja samalla saada liikunnasta iloa. Varhaiskasvatuksessa kannustetaan lapsia ulkoilemaan ja leikkimään liikunnallisia leikkejä ympäri vuoden. Varhaiskasvatuksessa huolehditaan siitä, lapsilla olisi mahdollisuuksia päivittäin liikkua omaehtoisesti sekä sisällä että ulkona. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 48.)

Alle kouluikäisten lasten liikuntasuositus on päivittäin kolme tuntia. Liikunnan tulisi muodostua kevyestä liikunnasta sekä reippaasta ulkoilusta. Kolmeen tuntiin pitäisi sisältyä myös vauhdikasta fyysistä tekemistä. Vauhdikkaat fyysiset leikit voivat olla esim. hippaleikkejä, pallopelejä yms. Kevyt- ja reipas ulkoilu voi olla esimerkiksi kävelyretki lähipuistoon tai metsäretki lähimetsään. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos 2021.) Lapset eivät liiku järkiperusteisesti, vaan liikunnan tulee tuottaa heille iloa ja herättää uteliaisuutta ja halua kokeilla sekä testata erilaisia liikkumisen muotoja (Neuvokasperhe 2020).

Luontokansiosta löytyy erilaisia liikunnallisia tehtäviä kuten esim. aarteenetsintä-tehtävässä etsitään metsään piilotettuja pehmoeläimiä. Tässä tehtävässä lapset saavat kiipeillä ja hypellä erilaisilla alustoilla. Piilotin pehmoeläimiä mm. isojen kivien päälle, johon joutui kiipeämään. Toisen pehmoeläimen piilotin pieneen onkaloon, johon pääsi vain kyykistymällä ja konttaamalla puun alitse ja kolmannen kaatuneen puunrungon päähän, jonka luo menttiin taituroimalla puunrungolla. (LIITE 1)

Kansiosta löytyy myös kortti Leikkikää metsässä (LIITE 1). Kortissa pyydetään antamaan lasten leikkiä metsäretkellä. Voidaan rakentaa esim. kivistä peikkoja, tai rakentaa majoja. Tällaisissa tehtävissä tulee huomaamatta liikuttua monipuolisesti epätasaisella metsäalustalla.

Toukokuussa järjestimme metsäretken kevätjuhlan korvaajaksi läheiselle Santahaan ulkoilualueelle. Retkeä oli odotettu kovasti ja lapset olivat mm. toivoneet jo talvella metsäretkeä, jossa saa levätä teltassa ja syödä eväitä. Pystyimme lapsille kaksi telttaa sekä riippumattoja lepoa- ja leikkiä varten. (KUVA 10.)

KUVA 10. Metsäretkellä telta ja riippumatto.

Tein metsään Suomen Ladun Metsämörrin polkukorteista polun, jossa oli erilaisia tehtäviä. Alustin radalle lähtemistä kertomalla lapsille Metsämörristä ja metsässä liikkumisesta. Tehtävissä innostettiin lapsia liikkumaan eri tavoin. Ilmassa lentää – tehtäväkortissa pyydettiin keräämään käpyjä ja sitten heittämään niitä renkaan läpi. Muokkasin tehtävää niin, että heittelimme käpyjä narun yli. Lopuksi kasasimme kävyt oraville ruoaksi. (KUVA 11.)

KUVA 11. Ilmassa lentää.

Metsän vauhtiralli -tehtäväkortin ohjeistuksella juostiin nauhoilla merkittyjen puiden luota toiselle. (KUVA 12.)

KUVA 12. Metsän vauhtiralli.

Metsämörrihahmo oli lasten mielestä salaperäinen hahmo, jota oli mukava samalla etsiä, kun polkua kuljettiin eteenpäin. Metsämörriin polku on liikunnallinen tapa tutustua luontoon ja sen antimiin ja on olennainen osa luontokansiota. Kortit ovat helppokäyttöisiä ja niistä voi valita mukaan vain yhden tai muutaman. Kaikkia kortteja ei ole pakko käyttää yhdellä kertaa. (Suomen Latu 2020.)

7 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI

Toiminnallisen opinnäytetyön johtopäätökset ja arvioinnin tein varhaiskasvattajille jaetun kyselylomakkeen avulla. Tavoitteenani oli kehittää toiminnan suunnittelua sekä vahvistaa omaa teoreettista osaamistani varhaiskasvatuksen opettajan työtehtäviin. Opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa pyysin lapsilta palautteen heti toiminnan jälkeen suullisesti.

7.1 Varhaiskasvatuksen työntekijöiden palaute

Opinnäytetyön arvioinnissa käytin palautelomaketta. Keräsin palautteen luontotehtävä kansioista Keltaviirin varhaiskasvatuksen työntekijöiltä paperisilla lomakkeilla. Mikäli olisin tehnyt kyselyn tietokoneella, vastausprosentti olisi jäänyt todennäköisesti hyvin alhaiseksi, koska tiedossani oli useampi varhaiskasvattaja, joka ei halua käyttää tietokoneita kuin pakollisissa tilanteissa.

Keltaviirin päiväkodissa työskentelee yhteensä 19 varhaiskasvattajaa. Ryhmiä on kuusi ja jokaisessa ryhmässä on yksi varhaiskasvatuksen opettaja ja kaksi varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa. Keltaviirissä on yksi varahenkilö. Palautteen keräämisen ajankohta ajoittui elokuulle 2021, jolloin osa työntekijöistä oli vielä lomalla ja osa vaihtoi toiseen päiväkotiin. Luontotehtäväpaketin arviointilomakkeessa oli yhteensä 6 kysymystä. Kuudesta kysymyksestä kaksi oli strukturoituja eli kyllä- ja ei- vaihtoehdoilla varustettuja kysymyksiä ja neljä kysymystä oli ns. avoimia kysymyksiä. (LIITE 6).

Jaoin lomakkeita yhteensä 19 kpl ja pyysin ryhmien kaikkia aikuisia vastaamaan itsenäisesti lomakkeeseen. Arvioinnin sai tehdä anonyminä. Lomakkeita palautui minulle vain 7 kpl, koska varhaiskasvattajat olivat pääsääntöisesti vastanneet kysymyksiini yhdessä.

Ensimmäisessä kysymyksessä halusin selvittää, olivatko ryhmät ennättäneet tehdä materiaalikansion tehtäviä. Kaikissa seitsemässä lomakkeessa vastattiin, että tehtäviä oli ennätetty tehdä muutamia. Toisessa kysymyksessä selvitin tehtäväpaketin laajuutta strukturoidulla kysymyksellä, jossa oli annettu kyllä- ja ei- vaihtoehdot. Kysymyksessä kysyttiin, oliko materiaalikansiossa tarpeeksi tehtäviä. Kaikki vastasivat kyllä. Kolmannessa kysymyksessä olin pyytänyt kommentteja, minkälaisia tehtäviä olisi kaivattu lisää, mikäli kansiossa olisi ollut liian vähän tehtäviä.

Neljännessä sekä samalla toisessa strukturoidussa kysymyksessä halusin selvittää, olivatko tehtävät lapsiryhmän lapsille helppoja, sopivia vai vaikeita. Viidessä vastauksessa seitsemästä tehtävät oli koettu helpoiksi, yhdessä vastauksessa seitsemästä oli rastitettu sekä helppoja että sopivia ja yhdessä vastauksessa seitsemästä sopivia ja vaikeita.

Viidennessä kysymyksessä kysyin, olivatko tehtävät sellaisia, joita tulisi käytettyä myös jatkossa retkillä tai retkien jälkeen päiväkodilla. Kuudessa vastauksessa seitsemästä todettiin, että kansion tehtävät olivat juuri sellaisia, mitä tarvitaan ja tällaisia valmiit paketit ovat tarpeellisia. Yhdessä vastauksessa seitsemästä todettiin, että tehtävät ovat hyvin käytettäviä. Kuvien olisi toivottu olevan värillisiä.

Kuudes kysymys oli ns. avoin kysymys, eli pyysin kertomaan omin sanoin, toteutuuko ryhmässä säännöllinen luonnossa leikkiminen ja liikkuminen. Mikäli säännöllinen luonnossa oleminen ei toteudu, niin mitä pitäisi tehdä, jotta luontoympäristössä olemisesta tulisi säännöllinen osa varhaiskasvatuksen arkea. Viidessä vastauksessa seitsemästä todettiin, että toimintaan kuuluvat viikoittaiset retket metsään tai lähiluontoon. Yhdessä vastauksessa seitsemästä mietittiin, että lähimetsään on jonkin verran matkaa, joten säännöllinen luonnossa liikkuminen ei toteudu. Yhdessä vastauksessa seitsemästä todettiin, että koko ryhmän kanssa luonnossa oleminen toteutuu harvemmin kuin mitä haluaisi.

Koska vastauksia tuli jaettuihin 19 lomakkeeseen nähden vain 7, niin tutkimuksen tulos ei ole luotettava. Osaan lomakkeista oli kirjoitettu kahden vastaajan nimet ja osa palauttajista sanoi lomakkeen täytetyn yhdessä ryhmän varhaiskasvattajien kanssa. Tutkimustulos jäi näin ollen epäselväksi. Tulkitsen kuitenkin vastauksia niin, että vastanneet olivat tyytyväisiä luontotehtäväkansion tehtäviin ja pitivät tämän tyyppisiä helppoja tehtäväpakettia tarpeellisina. Kansion tehtävät olivat pääasiallisesti vastaajien mielestä ikätasoisesti sopivia ja käytettävyys helppoa.

7.2 Opinnäytetyön tulokset ja hyödynnettävyys

Opinnäytetyön tarkoituksena oli antaa Keltaviirin päiväkodin varhaiskasvattajien käyttöön helppo luontotehtäväkansio sekä aktivoida varhaiskasvattajia ottamaan luontotoiminta osaksi varhaiskasvatuksen arkea. Kansion tehtävänä oli aktivoida päiväkodin aikuiset lähiluonnossa liikkumiseen sekä samalla saada lapsille positiivisia luontokokemuksia ja saada lapset ja varhaiskasvattajat huomaamaan luonnossa liikkumisen terveyttä edistävät vaikutukset.

Koen, että onnistuin valikoimaan tehtäväpakettiin sopivia tehtäviä sekä 0–3- vuotiaille että 3–5-vuotiaille. Sain aktivoitua varhaiskasvattajia miettimään luonnossa liikkumista ja luonnon merkitystä. Tehtävät olivat suurimmaksi osaksi sellaisia, joita eri ryhmien aikuisten oli lasten kanssa helppo toteuttaa. Lapset tuntuivat innostuvan sekä lähiluonnossa että metsässä liikkumisesta, ja päiväkodilla tehdyt luontoaiheeseen liittyvät askartelut, satuhieronta kiinnostivat ja innostivat lapsia. Erityisesti lasten antama positiivinen ja innostunut palaute retkien jälkeen vakuutti minut luontoaiheen tärkeydestä. Saadun palautteen perusteella koen onnistuneeni tehtävässäni koota helppo käyttöinen materiaalipaketti. Olen myös saanut seurata opinnäytetyön tutkimusjakson päätyttyä päiväkodin luontotoiminnan kehittymistä ja olen ilokseni nähnyt luontotoiminnan lähteneen ns. lentoon. Koen opinnäytetyöni aiheen vaikuttaneen luontoympäristön enenevään mukaan ottamiseen varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelmissa. Useammassa ryhmässä tehdään viikoittain retkiä lähiluontoon, lähimetsään tai lähipuistoihin. Metsäretkillä järjestetään lauluhetkiä ja metsämuskareita. Kädentaidoissa on hyödynnetty erilaisia luonnon materiaaleja kuten kiviä ja lehtiä sekä ryhmien kuukausisuunnitelmiin on otettu mukaan luontoaiheisia toimintoja ja tehtäviä.

7.3 Sosionomin (AMK) kompetenssien toteutuminen opinnäytetyössä

Arenen raportissa todetaan, että sosionomit saavat koulutuksessaan vahvan sosiaalipedagogisen ja varhaiskasvatuksen osaamisen. Sosionomi (AMK) saavat opinnoissaan teoretietoa sekä valmiuksia tukea lapsia ja heidän perheitään. Sosionomin (AMK) opinnoissa varhaiskasvatuksen osalta ovat keskiössä lapsen ja lapsiryhmän ohjaaminen sekä perheiden moninaisuuden tunnistaminen ja tukeminen. (Arene 14.)

Sosionomin kompetensseihin kuuluvat asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmän osaaminen, kriittinen- ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen, työyhteisö-, johtamis- ja yritysosaaminen (Diakonia-ammattikorkeakoulu). Opinnäytetyössäni näkyvät asiakastyön sekä työyhteisöosaaminen yhteisesti mietityn tehtäväpaketin muodon kautta. Varhaiskasvatuksen työntekijät halusivat kansioon tehtävät kortteina, ei paperisina versioina. Tein myös yhteistyötä keittiötyöntekijämme kanssa, kun suunnittelimme retkeä. Retkieväät saimme pääosin keittiöltä ja osan hankimme itse. Eettinen osaaminen näkyi lasten oikeuksien sopimuksen mukaisena toimintana ja lapset olivat osallisina mm. Santahaan kevätretken suunnittelussa, luontohuoneen toteuttamisessa sekä luontotehtävien tekemisessä. Jokainen sai osallistua omien taitojensa ja kehitystasonsa mukaisesti ja kehtään ei pakotettu tekemään askarteluita tai lähtemään retkelle, jos ei halunnut. Santahaan kevätretkelle

olin suunnitellut Metsämörrin toimintapisteet 3–6-vuotiaiden lasten kehitystason mukaiseksi. Pisteiden tehtävät olivat muunneltavissa ikä- sekä kehitystasoa vastaaviksi. Kriittinen ja osallistava yhteiskunta-osaaminen tulee huomioiduksi kokonaisuudessaan opinnäytetyön aiheessa, johon liittyvät kiinteästi luonto, luonnossa toiminen ja luontoympäristöjen tuominen lasten arkeen. Tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen näkyvät toiminnallisen opinnäytetyöni huolellisessa teoretiedon tutkimisessa liittyen luonnon hyvinvointivaikutuksiin ihmisessä ja ihmisen kehityksessä sekä myös Varhaiskasvatussuunnitelman (2018) oppimisen alueiden huomioimisessa tehtäväpaketin tehtävissä. Palvelujärjestelmä-osaaminen näkyy toiminnan suunnittelussa ja lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön suhdelukujen ymmärtämisessä. Toiminnallisessa opinnäytetyössäni tämä näkyi mm. siinä, että lähdin luontoretelle ilman ohjaajaani, koska aikuisia ei olisi ollut riittävästi päiväkodin muihin lapsiryhmiin.

8 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LAATU

Juuti ja Puusa (2020, 267–269) kirjoittavat, että toimintatutkimus yhdistetään laadulliseen tutkimusperinteeseen ja tyypillistä tälle tutkimustavalle on tutkimuksen ja käytännön samanaikaisuus. Toimintatutkimus siis yhdistää käytäntöä ja teoriaa. Kun toimintatutkimusta lähestytään käytännön näkökulmasta, liittyy toimintatutkimukseen aina uuden oppiminen ja oivaltaminen. Käytännönläheiseltä toimintatutkimukselta vaaditaan myös tieteen menetelmien systemaattista käyttöä. Prosessia seurauksena pitäisi olla, että käytännön toiminnassa tapahtuu muutoksia ja teoreettinen ymmärrys lisääntyy. (Puusa & Juuti 2020, 267–269.) Opinnäytetyön prosessin aikana Keltaviirin päiväkodin lapsiryhmien toiminnassa luonnon osuus päivittäisistä toiminnoista lisääntyi selvästi, joten prosessin seurauksena toiminnassa tapahtui muutoksia. Hyvä tieteellinen käytäntö eli tutkimusetiikan noudattaminen asettaa tutkimukselle lisää vaatimuksia. Tutkimuksen tekemisen täytyy olla kurinalaista, järjestelmällistä ja täsmällistä. Työelämän vaatimukset sekä tieteellisen tutkimuksen vaatimukset tukevat vahvasti toisiaan. (Vilka 2015, 31.)

Varhaiskasvatustalaki säättää mm. lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuksen järjestämisestä ja tuottamisesta sekä varhaiskasvatuksen tietovarannosta. (Varhaiskasvatustalaki) Varhaiskasvatustalasuunnitelman perusteissa (2018) todetaan varhaiskasvatuksen tehtävän olevan edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Lasten tasa-arvoisuuden, yhdenvertaisuuden ja syrjäytymisen ehkäisy on myös varhaiskasvatuksen tehtävä. (Varhaiskasvatustalasuunnitelman perusteet 2018, 14) Opinnäytetyöni toiminnallisen osion tehtävät suunnittelin niin, että lapsille oli ikätasoisesti sopivia tehtäviä, jotka edistävät lasten osallisuuden, tasa-arvoisuuden ja yhdenvertaisuuden kokemuksia. Huomioin luontokansiotehtävissä sekä tehdyillä luontoretkillä lasten yksilölliset tarpeet sekä mahdolliset haasteet. Tehtäväpisteillä oli mahdollista tehdä tehtäviä monella tavalla, ilman että lapsi tuntuisi kuuluvansa joukon ulkopuolelle. Opinnäytetyön eettisyys tulee esiin asetetuissa tavoitteissa sekä relevanteissa lähteissä. Työn suunnittelussa otin huomioon sosionomin (AMK) kompetenssit etenkin varhaiskasvatuksen alueella. Sosionomin kompetenssit otin huomioon suunnitellessani luontokansiota sekä luontoretkeä. Tiedotin vanhempia luontoretkipäivistä sekä yhteisestä kevätretkestä Santahakaan. Tarkistin ennen kuvien ottamista lasten valokuvaukseen liittyvät luvat. Ennen kevätretkeä kävin valitsemassa turvallisen ja lapsille soveltuvan retkipaikan Santahaasta. Telttoja sekä riippumattoja asentaessa kiinnitin lapsiturvallisuuteen huomioita niin, että teltat sekä riippumatot olivat hyvin kiinnitettyjä ja turvallisia lapsille. Metsämörrin polku oli suunniteltu tasaiseen maastoon välttääksemme mahdolliset tapaturmat. Toiminnallista opinnäytetyötäni ohjasi lapsilähtöisyys.

Johtopäätökset sekä arvioinnin tein keskustelemalla sekä havainnoimalla lapsia ja keräämällä varhaiskasvattajilta palautteen kyselylomakkeella. (LIITE 6). Tutustuin laajasti aiheeseeni ja teoreettisen viitekehyksen lähteet ovat monipuolisia ja luotettavia. Lähteinä oli sekä uusia että hieman vanhempia lähteitä ja mielestäni lähteitä oli riittävästi.

9 POHDINTA

Aloittaessani opinnäytetyöprosessia minulle oli hieman epäselvää, minkälaisen opinnäytetyön haluan tehdä. Haaveissani oli kuitenkin tehdä jotain luontoon ja perheisiin liittyvää, koska olin itse pienen pojan äitinä kokenut, että kovin vähän tarjotaan mitään yhteisiä luontoliikuntatapahtumia. Mietittyäni asiaa päädyin toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Luonto ympäristönä on ollut minulle lapsesta asti kuin toinen koti, joten aihepiirinä luonto oli minulle hyvin luontainen valinta. Syksyllä 2019 etsiskelin Suomen Ladun internetsivuilta vinkkejä luontotoiminnan toteuttamiseksi ja löysin Seikkailevat perheet -projektin. Otin yhteyttä Suomen Ladun projektivastaavaan ja sovimme alustavasti hänen vierailustaan Kokkolaan. Projektin tavoitteena olisi ollut käynnistää luontoliikunta toiminta Kokkolassa. Olisin itse vetänyt muutamman luontoliikuntakerran ja sen jälkeen oli tavoite, että ryhmä valitsisi ohjaajan ja alkaisi toimia itsenäisesti. Vuoden 2020 koronapandemia kuitenkin muutti suunnitelmiani niin, että päädyin tekemään toiminnallisen opinnäytetyöni päiväkodille. Seikkailevat perheet -projektista luopumisen jälkeen jouduin miettimään opinnäytetyöni uusiksi. Oli kuitenkin selvää, että haluan tehdä toiminnallisen opinnäytetyön. Ensiksi mietin, että otan aiheekseni pedagogisen dokumentoinnin luontoaiheen ympärille, mutta koska pedagogisen dokumentoinnin pitäisi olla jo ns. varhaiskasvatuksen arkipäivää vaihdoin aiheeni vielä kerran. Onnekseni päiväkodilla oltiin innostuneita luontotoiminnasta ja kyselyn jälkeen selvisi, että valmiille luontotehtävämateriaalille olisi tarve. Tutkin Theseuksesta, että luontoaiheesta liitettynä varhaiskasvatukseen oli tuolloin vuonna 2020 tehty yli 1000 opinnäytetyötä ja mietinkin, onko aihe liian yleinen. Valitsin kuitenkin luontoaiheisen opinnäytetyön sekä tehtäväpaketin tekemisen, koska luonto on minulle tärkeä ja minulla oli kokemus, että kaupunkikeskustan läheisyydessä asuvat varhaiskasvatuskäiset lapset eivät välttämättä saa kotoaan tukea luontosuhteen muodostamiseen. Tehtävien kerääminen oli helppoa ja mielekästä. Löysin tehtäviä sekä internetistä että keksin joitakin tehtäviä itse. Tehtävissä oli suorastaan runsaudenpula, joten mietin tarkkaan, miten rajaan tehtävien määrän ja laadun. Koostin kaksi kansiota, toisen kansion 0–3-vuotiaille ja toisen 0–5-vuotiaille. Koska kansioita tuli kaksi, pystyin huomioimaan lasten ikätasot niin, että tehtävät olisivat kaikille mielekkäitä ja mukavia tehdä.

Opinnäytetyöni teoreettisia lähteitä aloitin etsimään heti, kun olin päättänyt, että työni liittyy luontoon. Internetistä löysin hyvin materiaalia sekä jonkin verran löysin myös kirjastosta relevanttia lähdekirjallisuutta. Lähdekirjallisuudessa mietitytti kirjojen ikä. Varhaiskasvatukseen suunnattu kirjallisuus luontokontekstissa tuntui hieman vanhentuneelta ja uutta kirjallisuutta ei ollut saatavilla. Laajensin hakukriteereitani lähdeosteosten suhteen ja onnistuin löytämään relevanttia lähdekirjallisuutta. Hankaluuksia opinnäytetyön prosessissa minulle aiheutti aiheen rajaaminen. Luonnon vaikutuksia ihmisen elämään ja

ihmiseen on tutkittu laajalti ja minun täytyi rajata opinnäytetyöni teoreettista osuutta, jotta pääsin työsäni eteenpäin. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet oppimisenalueineen helpotti työn rajaamista nimenomaan varhaiskasvatusikäisten lasten kontekstiin. Teoriatiedon karttuminen auttoi minua suunnittelemaan ja keräämään pakettiin lapsia tukevia tehtäviä, jotka olivat myös helposti varhaiskasvattajien hyödynnettävissä. Opinnäytetyö prosessina on kasvattanut minua koko tekemisen ajan ammatillisesti päteväksi varhaiskasvatuksen opettajaksi ja sosionomiksi (AMK).

LÄHTEET

Ahonen, L. 2017. *Vasun käyttöopas*. Juva: PS-kustannus.

Alila, K. & Kahiluoto, T. 2021. *Uusi varhaiskasvatustalaki*. Opetus- ja Kulttuuriministeriö. Saatavissa: <https://minedu.fi/uusivarhaiskasvatustalaki>. Viitattu 16.10.2021.

Arene ry.2020. *Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset*. Saatavissa: https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUK-SET%202020.pdf?_t=1578480382. Viitattu: 16.10.2021.

Arvonen, S. 2018. *Metsämieli. Mielen ja kehon maastokirja*. Metsäkustannus Oy.

Diakonia-ammattikorkeakoulu. 2021. *Osaamisvaatimukset: Sosionomi (AMK)*. Saatavissa: <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi/#79f2269c>. Viitattu: 16.10.2021.

Heikka, J., Fonsen, E., Elo, J. & Leinonen, J. (toim.) *Osaamisen pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa*. Suomen Varhaiskasvatus. 2020. Saatavissa: <https://www.ellibslibrary.com/book/9789528020721>. Viitattu: 16.10.2021.

Hokkonen, H. & Välikangas, K. 2018. *Luontokasvatus osana varhaiskasvatusta. Tavoitteena lasten osallisuuden lisääminen*. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/148472/HokkonenValikangas_HelinaKirsi.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 16.10.2021.

Kokkolan kaupunki. 2021. *Varhaiskasvatussuunnitelma*. Varhaiskasvatuspalvelut 4/2021. Saatavissa: <https://www.kokkola.fi/tiedostot/varhaiskasvatussuunnitelma-kokkola/>. Viitattu 16.10.2021.

Korpela, K. 2007. Luontoympäristöt ja hyvinvointi. *Psykologia* 42, 364–376. Saatavissa: https://www.researchgate.net/publication/262066113_Korpela_K_2007_Luontoymparistot_ja_hyvinvointi_Psykologia_42_364-376. Viitattu: 16.10.2021.

Kyttä, M. 2004. *Ihmisyvälinen elinympäristö*. Helsinki: Rakennuspaino.

Lastensuojelulaki. 13.4.2007/417. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>. Viitattu 16.10.2021.

Leppänen, M. & Pajunen, A. 2017. *Terveysmetsä. Tunnista ja koe elvyttävä luonto*. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Luomi, A., Paananen, J., Viberg, K. & Virta, L. 2010. *Keke Päiväkodissa. Kestävän kehityksen opas*. 4 V-Väliä, Vaikuta, Viihdy, Voi hyvin. Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy. Saatavissa: [Keke_paivakodissa.pdf](https://www.kekepaivakodissa.pdf) (kierratyskeskus.fi). Viitattu: 16.10.2021.

- Mielenterveystalo. 2021. *Luonnon vaikutus hyvinvointiin*. Saatavissa: https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/oppaat/tietoa_luonnon_hyvinvointivaikutuksista/Pages/luonnon_vaikutus_hyvinvointiin.aspx#fyysisetoireet. Viitattu 16.10.2021.
- Neuvokas perhe. 2020. *Liikuntasuositus lapselle*. Saatavissa: <https://neuvokasperhe.fi/artikkeli/liikuntasuositus-lapselle>. Viitattu: 16.10.2021.
- Nuorisolaki. 1285/2016. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>. Viitattu 16.10.2021
- Opetushallitus. 2018. *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet*. Määräykset ja ohjeet 2018:3a. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf. Viitattu 16.10.2021.
- Opetushallitus. 2021. *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet pähkinänkuoressa*. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-pahkinankuoressa>. Viitattu 16.10.2021.
- Parikka-Nihti, M. & Suomela, L. 2014. *Iloa ja ihmettelyä. Ympäristökasvatus varhaislapsuudessa*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Polvinen, K., Pihlajamaa, J. & Berg, P. 2012. *Hyvinvointia lapsille ja nuorille. Kuvauksia luonnon hyvinvointivaikutuksista, palveluista ja malleista palveluiden kehittämiseen*. Helsinki: Sitra ja Kansallinen hyvinvointiverkosto. ISBN 978-952-6625-23-2. Saatavissa: https://media.sitra.fi/2017/02/27174148/Luonnosta_hyvinvointia_lapsille_ja_nuorille-2.pdf. Viitattu 16.10.2021.
- Puusa, A. & Juuti, P. 2020. *Toimintatutkimus. Sekä toimintaa että tutkimusta*. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tallinna: Gaudeamus, 267 – 281.
- Salonen, K. 2010. *Mielen luonto. Eko- ja ympäristöpsykologian näkökulma*. Helsinki: Green Spot.
- Selhub, E.M. & Logan, A.C. 2012. *Your Brain On Nature. The Science of Nature's Influence on Your Health, Happiness and Vitality*. Canada: Trigraphik LBF.
- Shier, H. 2001. *Pathways to participation*. Children & society.
- Suomen Latu. 2020. *Metsämörriin polku*. Saatavissa: <https://metsamorri.suomenlatu.org/wp-content/uploads/sites/47/2020/04/Metsamorriin-polku.pdf>. Viitattu 16.10.2021
- Suomen perustuslaki. 11.6.1999/731. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>. Viitattu 16.10.2021.
- Suomi, A., Juusola, M. & Anundi, E. 2016. *Vihreä hoiva ja voima*. Terapia- ja valmennuskeskus Helsingin Majakka. Tallinna: Raamatutrükikoda.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2021. *Liikuntasuosituksset. Liikuntasuosituksset lapsille ja nuorille*. Saatavissa: https://thl.fi/fi/web/elintavat-ja-ravitsemus/liikunta/liikuntasuosituksset#Liikuntasuosituksset_lapsille_ja_nuorille. Viitattu:16.10.2021.

Tuomaala, T., 2002. *Luonto tutuksi: vinkkejä vanhemmille*. Helsinki: Rakennusalan kustantajat.

Ulrich, R.S.1979. Visual landscapes and psychological wellbeing. *Landscape Research* 4 (I):17–23.

Unicef. 2021. Lapsen oikeuksien sopimus – Koko teksti. Yleissopimus lapsen oikeuksista. Saatavissa: <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>. Viitattu 16.10.2021

Varhaiskasvatuslaki. 540/2018. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>. Viitattu 16.10.2021.

Vilkka, H. 2015. *Tutki ja kehitä*. Juva: PS-kustannus.

Wikipedia, 2021. *Dopamiini*. Saatavissa: <https://fi.wikipedia.org/wiki/Dopamiini>. Viitattu 16.10.2021.

LIITE 1/1

0–3-VUOTIAIDEN SEKÄ 3-5-VUOTIAIDEN LUONTOMATERIAALIPAKETIN TEHTÄVÄT

VAAKUNA

Kerätkää luonnosta, koristeita. Tehkää esim. pahvista tai muusta kestävästä alusta, josta tulee ryhmän vaakuna. Ottakaa vaakunasta kuva esim. tabletilla tai puhelimella.

Tarvikkeet: metsäretken jälkeen tarvitaan esim. pahvia, liimaa, kynä.

Green Care-menetelmäopas, 2020

KIITOS LUONNOLLE

Pohtikaa, mitä kaikkea luonto meille antaa. Tehkää kiitollisuuden aiheista luontotaideteos, kirje, runo, laulu tai maalaus.

Green Care-menetelmäopas, 2020

AARTEENETSINTÄ

Piilota metsään pieniä aarteita, joita lapset etsivät vihjeiden tai itse tehdyn kartan avulla.

Aarteet voivat olla esim. pehmoleluja, joita etsitään yhdessä.

Green Care-menetelmäopas, 2020

LUONTOBINGO

Tehdään ruudukko risuista. Ohjaaja pyytää etsimään luonnosta esim. jotain vihreää, karheaa, keltaista, tahmeaa jne. Osallistujat hakevat löytämänsä ja tuovat jokaiseen ruutuun pyydetyn materiaalin.

Green Care-menetelmäopas, 2020

LIITE 1/2

ÄÄNIHARJOITUS

Maataan tai istutaan hiljaa. Kuunnellaan eri ääniä. Aikuinen kysyy hiljaisuuden jälkeen esim. 1–2 min. jälkeen, mitä ääniä lapset kuulivat.

Green Care-menetelmäopas, 2020

TOTEEMI

Etsitään luonnosta isohko puunoksa tai karahka tai pieni puu.

Oksa tai puu toimii toteemina.

Jokainen ryhmäläinen etsii luonnosta jonkin koristeen, jonka haluaa tuoda toteemiin.

Green Care-menetelmäopas, 2020

HALAUSPUU

Etsitään jokaiselle sopiva puu ja halataan puuta. Jutellaan miltä puun halaaminen tuntui.

Mervi Tervola, 4/2021

OMAKUVA LUONNONANTIMISTA

Kerätkää luonnosta materiaaleja. Liimatkaa pahville materiaaleista oma kuva.

Kehykset voi halutessaan tehdä esim. puun oksista.

Mervi Tervola, 4/2021

LIITE 1/3

LEIKKIKÄÄ METSÄSSÄ

Annetaan lasten leikkiä metsäretkellä. Voidaan rakentaa esim. kivistä peikkoja.

Rakennetaan majoja. Tutkitaan ötököiden jälkiä puunrungoissa.

Annetaan lasten kiipeillä puunrungoilla ja kivillä.

LUUPIT MUKAAN

Tutkitaan retkellä esim. puolukan lehtiä, kaarnaa ym. luonnosta löytyviä asioita.

Mervi Tervola, 4/2021

VILLALANKOJEN ETSINTÄÄ

Piilota metsään erivärisiä villalankoja. Lasten tehtävänä on etsiä langat. Langat voivat olla mitä vain esim. keijujen hiusnauhoja tai ne voivat olla eläinten ruokaa, jota lapset kuljettavat pesään, jossa aikuinen tai lapsi on vartijana.

Lankoja voi asetella eri tasoihin ja eri pinnoille. Näin ne houkuttelevat lasta kiipeämään ja kurottelemaan ja saavat lapset liikkumaan monipuolisesti.

Kun kaikki langat on etsitty, niitä voidaan luokitella esim. värin tai pituuden mukaan. Samalla voidaan harjoitella värien nimeämistä, laskemista, lukujonotaitoja..

Tarkistakaa, että kaikki langat kerätään pois luonnosta!

Suomenlatu, lastentoiminta, Metsänuppuset ja Metsämyttyset

LIITE 2

LORUPUSSIN LORUT

Piirroksat: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Elina Vanninen, muokannut Kirsi Alastalo Piirrosten yhteydessä olevat kansanrunot, lastenlorut ja arvoitukset ovat suomalaisten suullista kansanperinnettä. Mukana on myös yksi Immi Hellénin runo. Saatavilla: https://www.vahvike.fi/sites/default/files/perussivu-pdf/Varityskirja_Metsien_ ja_rantojen_elaimia.pdf

Käytetyt lorut:

Pikku pupu järven jäällä, hyppii iloisella päällä.
Pienet jäljet jälkeen jää, niitä pupu säikähtää.

Kettu, kettu, kelikelikettu, ketulla on keveät kengät,
ei ne pauku pakkasella, eikä kolku koljaisella.

Vaan kun loistaa öinen kuu, vuoret kaikkaa: huu, huu, huu.
Pöllö silmin kiiluvin, liikkein pehmein, hiljaisin pojillensa
eineen palaa etsii hiiviskellen salaa. Immi Hellén

Karhu se metsässä tietänsä käy, karhun retket ei tänne näy.

Hyttyräinen, pyttyräinen älä pistä piikilläsi, älä tunge tuurallasi,
pistä piikki siiven alle, käännä kärki käppyrähän!

LIITE 2/2

Heinäheinäsirkka soittaa viuluaan, heinikossa hyppii sinne tänne vaan.

Pieni sinikello käypi nukkumaan, heinäheinäsirkka soittaa viuluaan.

Tutteli teijaa, perhoset leijaa, kaunis on kesäilta!

Souda, souda sorsan poikaa, lieku, lieku linnun lasta. Sorsa soitti kanteleella, vesilintu vempelleellä. Sorsall' on pojat soreat, linnull' on lihavat lapset, kajavalla kaunihimmat.

Hämä-hämähäkki kiipes langalle. Sade tuli rankka, hämähäkin vei.
Aurinko armas kuivas satehen, hämä-hämähäkki kiipes uudelleen

Erkki kerkki keräjalka onki ojasta sammakoita. Yhden söi, toisen möi,
kolmannen kotiinsa muruksi vei.

Vedetään nuottaa, saadaan kaloja, kissalle kiisket, koiralle kuoreet.
ahvenet kylän akoille. Suuret kalat suolaan, pienet kalat kattilaan.

LUONTOAIHEISET SATUHIERONTAKORTIT

METSÄLAHJA

Annan sinulle metsälahjan (piirrä lapsen selkään lahjapaketti)

Se on hyvin arvokas ja lämmin (silittlele selkää)

Se on väriltään metsänvihreä (tee aaltoilevia liikkeitä ympäri selän)

Olen kiinnittänyt sen ympärille revontulienvärisen lahjanarun (piirrä lahjanaru selkään)

Olen kiinnittänyt siihen myös pyöreän lahjakortin (piirrä pyöreä muoto selkään)

ja kirjoittanut siihen nimen. (kirjoita lapsen nimen kirjaimet hänen selkäänsä)

Se on sinun nimesi. (pidä kädet paikallaan)

Tiedätkö mitä paketissa on sisällä? (silittlele selkää)

Avataanko se? (aukaise paketti vetämällä selän keskeltä ulospäin)

Seillä on suuri halaus juuri sinulle. (halaa lasta)

Metsäemo/Noora Säily

METSÄLÄISTEN AAMUHIERONTA

Oli aamu ja aurinko saapui metsään. (tee kämmenilläsi pyöreitä liikkeitä selkään)

Se kurkisti puiden välistä, hieroi silmiään ja haukotteli. (tee sormillasi pieniä pyöreitä liikkeitä selkään)

Metsässä heräsi myös tuuli. Tuuli juoksi ympäri metsää. (liikuta käsiäsi ympäri selkää)

Tuuli juoksi puiden lehdillä ja havuisilla oksilla ja herätti koko metsän. (piirrä selkään lehtiä)

Pienet aamukasteen tipat tipahtelivat yksitellen maahan. (tee yhdellä sormella kerrallaan pieniä taputuksia)

Linnut lähtivät aamulennolleen (taputtele sormenpäilläsi selkää)

Pieni karhunpoikanen tassutteli ympäriinsä ja ihmetteli muiden metsän asukkaiden aamutoimia. (tasuttele ympäri selkää)

Sitten se pysähtyi ja ymmärsi. (pidä kädet paikallaan)

Oli tullut aamu metsään ja koko metsä toivotti: (silitä lempeästi)

”Hyvää huomenta ja tervetuloa metsään!” (halaus)

Metsäemo/Noora Säily

LIITE 3/2

RETKELLE-SATUHIERONTA

Lähdetään retkelle. (tee pieniä liikkeitä sormenpäilläsi ympäri yläselkää)

Pakataan mukaan ripaus jännitystä, (tee pieniä pyöriä liikkeitä sormillasi)

paljon seikkailumieltä (tee suurempia pyöriä liikkeitä koko kämmenelläsi)

ja hyvät eväät. (piirrä selkään eväsrasia)

Otetaan mukaan suurennuslasit ja hyvät kiikarit. (piirrä suurennuslasi)

Lähdetään matkaan yhdessä (tassuttele ympäri selkää sormillasi)

ja kuljetaan eteenpäin. (tassuttele selkää ylhäältä alas)

Kierrellään, kaarrellaan, (tee aaltoliikkeitä ympäri selkää)

ihmetellään, mitä matkalla nähdään. (liikuttele käsiäsi rauhallisesti lapsen selällä)

Pysähdytään, kun nähdään jotain ihmeellistä (pysäytä käsien liike)

Jotain erittäin kaunista. (silittle rauhallisesti)

Jotain taianomaista. (tee pieniä tähtikuvioita)

Silitellään sitä. (silittle)

Sitten päästetään se jatkamaan omaa matkaansa. (tee pitkiä silittelyjä selän puolelta toiselle)

Vilkutetaan sille vielä hyvästiksi. (tee vilkutusliikkeitä käsilläsi)

Maistellaan eväitä – ensin vähän, sitten enemmän. (tee pieniä hentoja maistamiseksi käsilläsi)

Kellahdetaan sammalmättäälle ja ihmetellään pilviä. (piirrä pilviä)

Nähdään pyöreä pilvi. (piirrä pyöreä muoto)

Nähdään sydämenmuotoinen pilvi. (piirrä sydämen muoto)

Nähdään puun muotoinen pilvi. (piirrä puu)

Noustaan ylös rauhallisesti ja aloitetaan matka kohti kotia. (tassuttele sormillasi selkää pitkin rauhallisesti)

Rauhallisin askelin. Tuttua tietä. (jatka tassuttelua)

Suoraan äidin/isän/mummon syliin. (halaa lasta)

Metsäemo/Noora Säily

Metsämörrin satuhieronta

Metsämörri-satuhierontaa voi tehdä vaikkapa metsässä mättäällä köllötellen. Siellä mielikuvitus saa siivet. Satuhieronta toimii hyvin myös iltasatuna nukkumaan mennessä ja vaikka pa päivän metsäretkeä muistelllessa:

Ohje: Lapsi maksaa selällään, kasvat aikuista kohti.

Aikuinen lukee tekstin rivi kerrallaan ja sivelee lasta suluissa olevan ohjeen mukaan.

Vinkki: Lapsi voi kuvittaa satuhieronnan myös itse vaikka puulle.

Metsämörrin satuhieronta: ”Tunnetko sinä jo minut?”

On hällä pyöreä pää, (pyöritä kädellä kasvojen ääri viivoja muutama kerta)

pörröinen tukka, (pörrötä kevyesti hiuksia)

mustat nappisilmät, (silmien ollessa kiinni taputa sormella silmien yläluomia kevyesti pari kertaa)

nykerö nenä, (sivele nenää n. 3x etusormi-peukalo-otteella)

ja hymyssä aina suu. (painele ensin etusormella suun muoto ja piirrä sitten vielä hymy-suu)

Hän on Metsämörri, (pyöritä kädellä kasvojen ääri viivoja muutaman kerta)

kukas muu. (pysäytä ja pidä kättä posken sivussa)

Hänellä on tärkeä tehtävä. (paina kevyesti kättä lapsen sydämen päälle)

Hän metsässä asustaa, sitä suojelee, (sivele molemmin käsin käsivarsia, kuin piirtäisit isoa kuusta)

sen eläimiä rakastaa, (piirrä iso sydän kasvojen reunoille)

lapsia opettaa ja iloa tuottaa. (kevyttä tallustelua käsillä rinnan yläosassa /käsivarsilla)

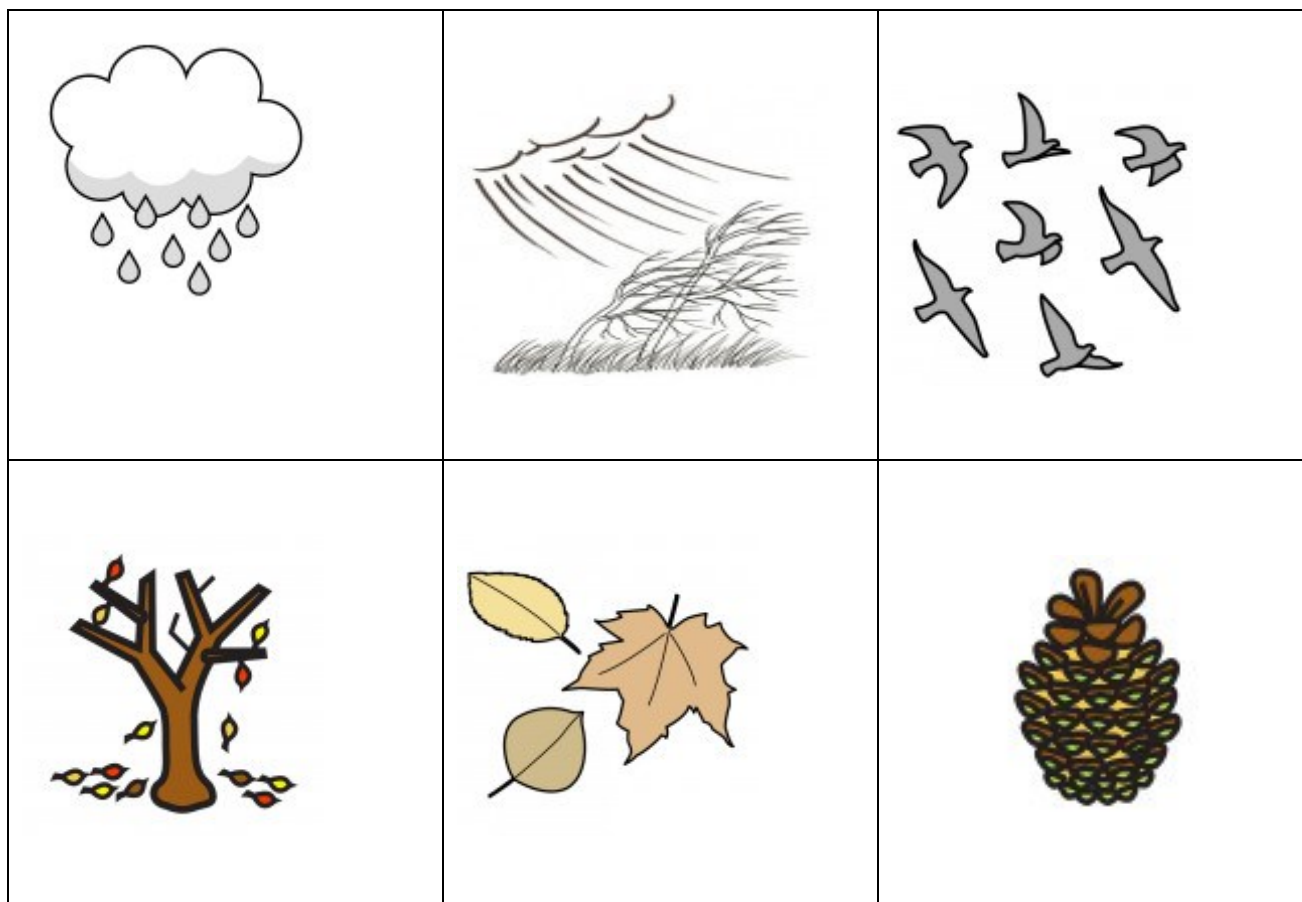
Hän on kaikkien lasten ystävä, (paina kevyesti ja pidä kädet hetki paikoillaan olkavarsien sivussa)

Käy siis hänellä metsässä kylässä. (siirrä kädet ja pidä paikallaan kasvojen molemmin puolin leuka-posket)

Teksti: Reija Koivu, Suomen Latu 2020

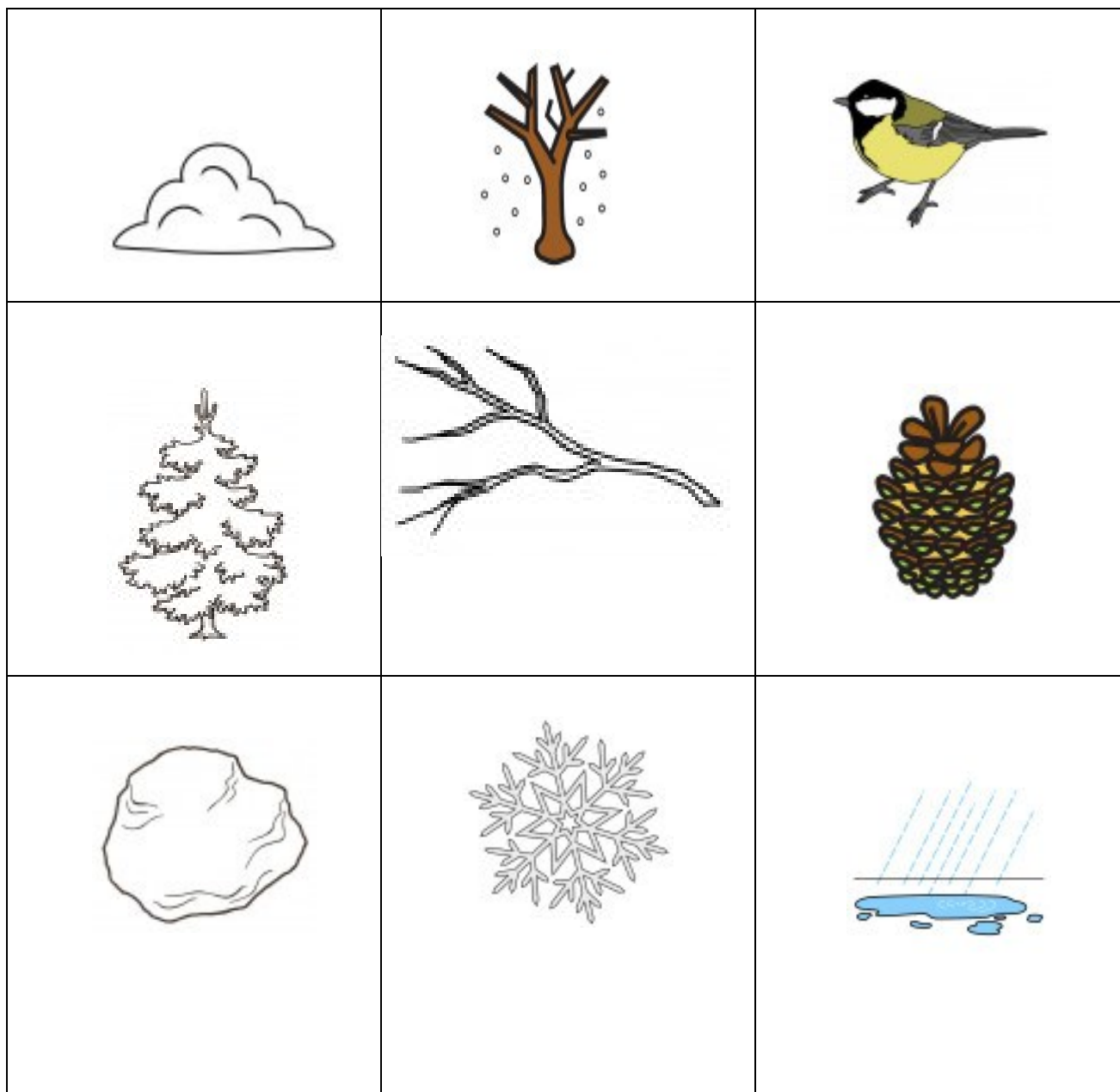
LIITE 4/1

Esimerkkejä luontomateriaalikansion bingoista.

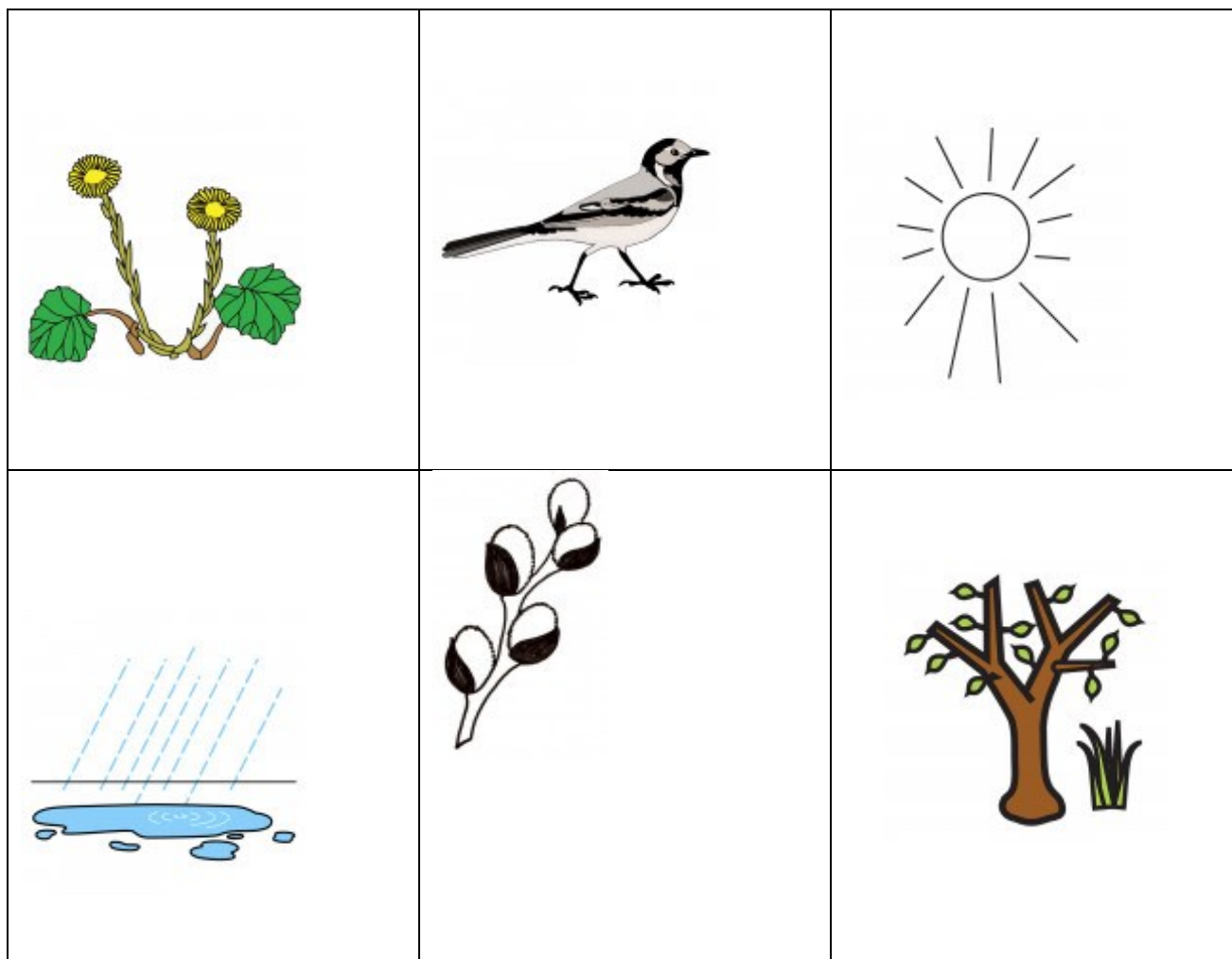
SYKSY

Tehnyt Mervi Tervola, kuvat Papunet 23.4.2021

TALVIBINGO

Tehnyt Mervi Tervola, kuvat Papunet 23.4.2021

KEVÄTBINGO

Tehnyt Mervi Tervola, kuvat Papunet 23.4.2021

LIITE 5/1

Luontomateriaalipaketin ensimmäinen sivu:

Luontokansio isommille 3-5-vuotiaille

Sisältää:

- Suomen Ladun lomakkeen; Mitä mukaan metsäretkelle
- Helppoja luontoretkelle mukaan otettavia tehtäväkortteja
- Tehtäväkortteja, joissa valmisteltavia tehtäviä joko ennen tai jälkeen luontoretken
- Jokaiselle vuodenajalle kopioitavia luontobingoja, keväälle ja syksyille useampi vaihtoehto
- Värinauttien tehtävälomakkeen, jonka voi tehdä metsäretken jälkeen päiväkodilla
- Helsingin kaupungin tekemän Lasten ympäristöoppaan
- Satuhierontakortteja

LIITE 5/2

Luontomateriaalipaketin ensimmäinen sivu:

Luontokansio 0-3-vuotiaille

Sisältää:

- Suomen Ladun lomakkeen; Mitä mukaan metsäretkelle
- Helppoja luontoretkelle mukaan otettavia tehtäväkortteja
- Tehtäväkortteja, joissa valmisteltavia tehtäviä joko ennen tai jälkeen luontoretken
- Jokaiselle vuodensajalle kopioitavia luontobingoja, keväälle ja syksyille useampi vaihtoehto
- Satuhierontakortteja

LIITE 6

LUONTOTEHTÄVÄ KANSION ARVIOINTI

Arviointiin saa vastata nimettömänä.

1. Oletteko ennättäneet tehdä materiaalikansiossa olevia tehtäviä?
2. Oliko materiaalikansiossa tarpeeksi tehtäviä?
Kyllä ____ Ei ____
3. Jos kansiossa oli liian vähän tehtäviä niin minkälaisia tehtäviä olisit toivonut lisää?
4. Olivatko tehtävät lapsiryhmän lapsille
Helppoja ____
Sopivia ____
Vaikeita ____
5. Olivatko kansion tehtävät sellaisia, että niitä tulisi käytettyä myös jatkossa esim. luontoretkillä tai retkien jälkeen?
6. Kerro omin sanoin, toteutuuko teidän ryhmässänne säännöllinen luonnossa leikkiminen ja liikuminen? Jos ei toteudu niin mitä pitäisi tehdä, että luontoympäristössä olemisesta tulisi olennainen osa varhaiskasvatuksen arkea ja viikkorytmiä?
7. Oletteko ennättäneet tehdä materiaalikansiossa olevia tehtäviä?

LUONTOHUONEEN SUUNNITELMA

Tavoite: Tavoitteena oli tuoda lapsille esille Suomen luonnon monimuotoisuus ja vuodenaikojen vaihtelut eri ilmaisunkeinojen avulla lapset osallistamalla.

Tarvikkeet: Ryhmissä tehtäviin askarteluihin tarvitaan mm. vesivärit, valkoista paperia revittäväksi, silkkipaperia, erivärisiä kartonkeja, kyniä, liimaa. Luontohuoneeseen verhoja, pehmolelu eläimiä, teko-kuusi, valkoista kangasta, pumpulia. Aistilaatikot ja purkit, joihin sisälle kiviä, kaarnaa, sammalta, kepejä, puolukanvarpuja tutkittavaksi. Luontoaiheisia satu- ja tietokirjoja, värityskuvia, värit.

Paikka: Keltaviirin päiväkodin, Mariankadun palaverihuone

Opinnäytetyön tekijän tavoitteet: Luontotoiminnan alkuun saaminen elämyksellisin keinoin ja lasten osallisuuden tukeminen yhteisesti tehtävässä toimintahuoneessa.

Toiminta 1: Osa 4- ja 5-vuotiaista askarteli auringonkukkia. Ensimmäisellä kerralla maalattiin valkoiset paperit keltaiseksi ja jätettiin kuivumaan, leikattiin auringonkukan varsi ja lehdet sekä rutisteltiin auringonkukkaa varten ruskeasta silkkipaperista palloja. Seuraavalla kerralla lapset repivät maalatut paperit, liimasivat opinnäytetyön tekijän ohjeistamana paperit kartongille kukan muotoon. Kun terälehdet oli liimattu, lapset liimasivat myös muut kukan osat.

3-vuotiaat värittivät karhun mallisen värityskuvan ja liimasivat kuvan kartongille. Liimaamisen jälkeen lapset tekivät karhulle talvipesän liimaamalla keltaista, oranssia ja vihreää kartonkisirppua pesän suojaksi.

5-vuotiaat leikkasivat opinnäytetyön tekijän piirtämät eläinten jäljet irti kartongista ja piirsivät jälkiin anturat ja kynnet ja värittivät ne haluamallaan väreillä. Opinnäytetyön tekijä kertoi samalla eläinten jäljistä sekä yhdessä lasten kanssa vertailtiin jälkien kokoa toisiinsa esim. oravan jälkeä ja karhun jälkeä.

Kun askareet tehty, opinnäytetyöntekijä laittaa lasten työt esille yhdessä lasten kanssa ja valmistelee huoneen mm. karhun pesällä sekä aistilaatikoilla sekä luku- ja värityspisteellä.

Toiminta 2. Koko päiväkodin lapset saavat pienryhmissä tutustua luontohuoneeseen.

Palaute: Palaute kerätään suullisesti sekä aikuisilta että lapsilta.

LUONTORETKI LÄHILUONTOON

Tavoite: Tavoite oli tutustuttaa lapset päiväkodin lähiympäristöön sekä antaa lapsille turvallisia ja elämyksellisiä luontokokemuksia.

Tarvikkeet: Luontomateriaalipaketin tehtäväkortit leikkikää metsässä ja halauspuu. Opinnäytetyöntekijä käy tutustumassa retkikohteeseen etukäteen ja kartoittaa paikan turvallisuuden.

Paikka: Pikiruukin ja Karppilammen läheisyydessä oleva pieni metsä.

Opinnäytetyöntekijän tavoitteet: Tavoitteena on saada kokemusta lasten luontoretken ohjaamisesta sekä tutustuttaa lapset päiväkodin lähistöllä sijaitseviin luontokohteisiin.

Toiminta 1: Saavutaan luontoympäristöön ”portin” kautta, joka on ojan ylitys. Opinnäytetyöntekijä auttaa lapset yksitellen ylittämään ”portin” ja saapumaan luontokohteeseen.

Leikkikää metsässä tehtävä on ensimmäinen toiminta. Lapset saavat vapaasti leikkiä, aikuisen innostamana. Ihmetellä kuusen koloja ja ötököiden jälkiä puunrungoissa.

Toiminta 2: Halataan puita. Tarkoituksena kertoa, että myös puut ovat eläviä yksilöitä ja puissa virtaa energiaa sekä jutella myös puiden tärkeydestä maapallolle.

Lopetus: Paluumatkalle lähdetään taas portin kautta. Kiitetään luontoa, että saatiin olla kylässä leikkimässä.

Palaute: Palaute kerätään suullisesti sekä retken aikana että päiväkodille takaisin mentyä lapsilta ja aikuisilta.

METSÄRETKI

Tavoite: Metsäretken tarkoituksena oli tutustuttaa lapset metsäluontoon sekä havainnollistaa lapsille, mitä kaikkea metsässä voi tehdä.

Tarvikkeet: Luontomateriaalipaketin kortit Toteemi ja Vaakuna, pillimehut. Opinnäytetyöntekijä käy tutustumassa retkikohteeseen etukäteen ja kartoittaa paikan turvallisuuden.

Paikka: Tullimäen metsä

Opinnäytetyön tekijän tavoitteet: Vahvistaa edelleen omia ohjaajan taitoja. Tutustuttaa lapset metsäluontoon.

Toiminta 1: Toteemi-tehtävä, kerätään luonnosta materiaaleja ja koristellaan jokin puu, oksa yms.

Toiminta 2: Vaakuna-tehtävä, kerätään lisää luonnosta materiaaleja mukaan otettavaksi. Tehdään päiväkodilla vaakuna valmiiksi.

Lopetus: Pillimehut juotavaksi ja vapaata leikkiä

Palaute: Palaute kerätään suullisesti sekä retken aikana että päiväkodille takaisin mentyä lapsilta ja aikuisilta.

KEVÄTRETKEI SINTAHAKAAN

Tavoite: Retken tavoitteena on järjestää sekä lapsille että varhaiskasvattajille keväinen telttaretki metsäympäristöön. Tavoitteena on vahvistaa lasten luontosuhdetta ja antaa lapsille uusia luontokokemuksia. Tarkoituksena on herättää lasten ihmetystä talviunilta heräävään luontoon ja luonnon monimuotoisuuteen.

Tarvikkeet: 2 telttaa, 2 riippumattoa, Metsämörrin polku kortit, narua, pieniä ämpäreitä, retkievät; leivät, juustot, levitteet, kaakao, vettä, mikit, wc- sekä talouspaperia. Rattaat pienimmille.

Paikka: Santahaan ulkoilualue. Opinnäytetyön tekijä tutustuu alueeseen etukäteen ja varmistaa, että paikka on turvallinen.

Opinnäytetyön tekijän tavoitteet: Vahvistaa omaa osaamista koko ryhmän tapahtuman ohjaamisessa. Tavoitteena on vahvistaa lasten luontosuhdetta ja antaa lapsille uusia luontokokemuksia.

Toiminta 1: Kävellään päiväkodilla luontoa ihmetellen Santahakaan. Yksi aikuisista menee autolla

Toiminta 2: Vapaata leikkiä ja tutustumista telttoihin ja riippumattoihin.

Toiminta 3: Metsämörrin polun suorittaminen

Toiminta 4: Eväiden syöminen

Lopetus: Keräännytään yhteen ja jutellaan, miten retki on sujunut. Kävellään takaisin päiväkodille.

Palaute: Palaute kerätään suullisesti sekä retken aikana että päiväkodille takaisin mentyä lapsilta ja aikuisilta.